

BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

***SITUAȚIA
SOCIAL-ECONOMICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în ianuarie-septembrie 2013***

CUPRINS

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2013.....	3
1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2013.....	5
II. PRODUSUL INTERN BRUT	6
III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR	
3.1. Industrie.....	10
3.2. Agricultură	14
3.3. Investiții în active materiale pe termen lung	16
3.4. Transporturi	20
3.5. Comunicații.....	21
3.6. Turism.....	22
3.7. Cifra de afaceri în comerț și servicii	24
3.8. Comerț exterior.....	27
IV. PREȚURI.....	41
V. FINANȚE	
5.1. Executarea bugetului public național.....	44
5.2. Credite, depozite și rulajul de casă	46
5.3. Asigurări	47
5.4. Piața valorilor mobiliare	48
VI. SITUAȚIA SOCIALĂ	
6.1. Nivelul de trai al populației	49
6.2. Situația demografică.....	56
6.3. Ocrotirea sănătății	58
6.4. Infracțiuni.....	59
PRECIZĂRI METODOLOGICE	61

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2013¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Produsul intern brut** în ianuarie-iunie 2013 a constituit 43376 milioane lei, prețuri curente de piață, fiind în creștere, în termeni reali, cu 4,9% față de ianuarie-iunie 2012.
- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate au fabricat în ianuarie-septembrie 2013 producție în valoare de 25745,4 milioane lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale în raport cu ianuarie-septembrie 2012 a constituit 106,3%. Majorarea volumului producției industriale, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 2012, a fost determinată de creșterea volumului producției în industria extractivă și industria prelucrătoare, respectiv cu 18,2% și 7,2%, ceea ce a determinat majorarea indicelui general de producție pe țară, respectiv, cu 0,4% și 6,2%.
- **Producția globală agricolă** obținută în gospodăriile de toate categoriile în ianuarie-septembrie 2013, conform estimărilor preliminare, a însumat 16546 milioane lei (în prețuri curente) și a crescut cu 30,2% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea considerabilă a producției vegetale cu 52,3%, producția animalieră rămânând la nivelul anului precedent.
- **Investițiile în active materiale pe termen lung** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în ianuarie-septembrie 2013 au fost însușite în valoare de 9142,0 milioane lei (în prețuri curente), din care lucrările de construcții-montaj au constituit 4677,4 milioane lei sau respectiv 103,3% și 100,0% (în prețuri comparabile) în raport cu ianuarie-septembrie 2012. Darea în folosință a caselor de locuit s-a majorat cu 39,0% față de perioada similară din anul 2012.
- **Întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian** au transportat în ianuarie-septembrie 2013 mărfuri în volum de 9274,7 mii tone, cu 22,1% mai mult față de perioada corespunzătoare din anul 2012. **Parcursul mărfurilor** a totalizat 3109,1 mil. tone-km, cu 13,4% mai mare comparativ cu cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2012.
- **Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul** în ianuarie-septembrie 2013 s-a majorat cu 1,2% (în prețuri comparabile), comparativ cu perioada similară din anul 2012.
- **Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** în ianuarie-septembrie 2013 a înregistrat o creștere de 10,2% (în prețuri comparabile), față de perioada corespunzătoare din anul 2012.
- **Indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata** în ianuarie-septembrie 2013 s-a majorat cu 3,4% (în prețuri curente), comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012.
- **Indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor** în ianuarie-septembrie 2013 a crescut cu 6,1% (în prețuri curente), față de perioada corespunzătoare din anul 2012.
- **Exporturile** de mărfuri realizate în ianuarie-septembrie 2013 s-au cifrat la 1719,4 milioane dolari SUA, nivel superior celui înregistrat în perioada similară din anul 2012 cu 11,0%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 3970,5 milioane dolari SUA, fiind în creștere

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

cu 6,3%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2012. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 2251,1 milioane dolari SUA, cu 65,7 milioane dolari SUA (+3,0%) mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2012.

- **Cîștigul salarial nominal mediu brut** al unui salariat din economia națională în luna septembrie 2013 a constituit 3758,5 lei sau cu 9,8% mai mult față de luna septembrie 2012. În sfera bugetară cîștigul salarial mediu a constituit în luna septembrie curent 3210,9 lei (+2,8% față de luna septembrie 2012), iar în sectorul real al economiei – 3978,4 lei, (+11,9%).

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2013 a fost de 16,8 mii persoane. Numărul șomerilor, determinat *conform definiției Biroului Internațional al Muncii*, în trimestrul II 2013 a fost de 60,8 mii persoane.

- **Indicele prețurilor de consum (IPC)** în luna septembrie 2013 față de luna august 2013 a constituit 101,1 la sută, față de luna decembrie 2012 – 102,3 la sută, iar față de luna septembrie 2012 – 103,9 la sută (IPC în luna septembrie 2012 față de luna august 2012 a constituit 100,9%, față de luna decembrie 2011 – 102,4 la sută, iar față de luna septembrie 2011 – 104,9%).

1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2013*

	Valoarea în prețuri curente	În % față de ianuarie- septembrie 2012	Septembrie 2013 în % față de:		Ianuarie- septembrie 2012 în % față de ianuarie- septembrie 2011
			septembrie 2012	august 2013	
Valoarea producției industriale¹, mil. lei	25745,4	106,3	106,5	x	98,4
Producția agricolă, mil. lei	16546	130,2	x	x	78,4
Investiții în active materiale pe termen lung din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei	9142,0	103,3	x	x	99,3
inclusiv lucrări de construcții-montaj	4677,4	100,0	x	x	100,8
Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m ²	291,9	139,0	x	x	72,9
Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total, mil. tone-km	3109,1	113,4	120,0	104,8	103,2
din care:					
feroviar	887,0	123,8	152,3	100,3	80,2
auto ²	2220,9	109,7	109,7	106,8	114,8
Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total, mii tone	9274,7	122,1	134,3	107,6	105,2
din care:					
feroviar	3847,7	130,3	151,2	94,5	86,7
auto ²	5305,8	116,8	125,9	118,3	122,6
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul, mil. lei	27555,1	101,2	100,4	95,5	101,1
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației, mil. lei	7791,7	110,2	114,8	122,0	104,4
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata, mil. lei	41450,0	103,4	105,1	98,2	99,0
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor, mil. lei	20801,7	106,1	106,4	100,4	100,1
Export, mil. dolari SUA	1719,4	111,0	104,6	97,9	100,2
Import, mil. dolari SUA	3970,5	106,3	101,4	102,6	101,1
Deficitul balanței comerciale, mil. dolari SUA	2251,1	103,0	99,1	106,4	101,7
Cîștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	3703,2	108,1	109,8	98,1	109,3
Cîștigul salarial real al unui salariat, %	x	103,4	105,7	97,0	104,2
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la 1 octombrie 2013), mii persoane	16,8	65,9	65,9	95,8	72,0
Indicele prețurilor de consum	x	104,5	103,9	101,1	104,9
mărfuri alimentare	x	106,5	105,0	102,5	103,4
mărfuri nealimentare	x	104,2	104,3	100,5	104,4
servicii	x	102,6	102,1	100,1	107,3

* Date preliminare

¹ Indicatorul include volumul producției întreprinderilor, care prezintă rapoarte statistice anuale, calculat estimativ

² Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

II. PRODUSUL INTERN BRUT

În ianuarie-iunie 2013 produsul intern brut a constituit în valoare nominală 43376 mil. lei, prețuri curente de piață, fiind în creștere – în termeni reali (prețurile medii ale anului 2012) – cu 4,9% față de ianuarie-iunie 2012, și cu 78,7% și 32,1% față de ianuarie-iunie 2000 și ianuarie-iunie 2005 respectiv.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de bunuri s-a majorat, în ianuarie-iunie curent, cu 6,1% în raport cu perioada respectivă a anului anterior, influențând pozitiv (+1,3%) evoluția produsului intern brut. Valoarea adăugată brută produsă în agricultură, economia vînatului, silvicultură, pescuit, piscicultură și industrie a depășit realizările perioadei respective a anului precedent respectiv cu 3,4% și 7,4%. Contribuția sectorului de bunuri la formarea produsului intern brut a constituit în perioada de referință 21,3%.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de servicii s-a majorat comparativ cu semestrul I al anului precedent cu 3,5%, contribuind la sporirea produsului intern brut cu 2,3%. Comerțul cu ridicata și cu amănuntul a înregistrat cea mai mare creștere a valorii adăugate brute (+5,9%), urmat de transporturi și comunicații (+3,7%), construcții (+3,6%) și „alte activități de servicii” (+2,5%). Din „alte activități de servicii” majorări considerabile s-au produs pentru alte activități de servicii colective, sociale, personale și servicii acordate gospodăriilor particulare de către personalul angajat (+11,5%), tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor (+6,2%), hoteluri și restaurante (+5,5%). Creșteri ușoare ale valorii adăugate brute s-au înregistrat în activități financiare (+0,7%), sănătate și asistență socială (+0,6%) și administrație publică (+0,4%). Reducere a valorii adăugate brute s-a produs în învățămînt (-2,8%). Contribuția sectorului de servicii la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință, 63,1%.

În perioada de referință rata valorii adăugate brute (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție) total pe economie și cea înregistrată în sectorul de servicii s-a diminuat cu 0,9 și 3,9 puncte procentuale respectiv, pe cînd cea din sectorul de bunuri a depășit nivelul perioadei similare a anului anterior cu 2,1 puncte procentuale.

Rata valorii adăugate brute

	procente	
	ianuarie-iunie	
	2012	2013
Total pe economie	43,2	42,3
din care:		
bunuri	28,7	30,8
servicii	54,0	50,1

Volumul impozitelor pe produse colectat la Bugetul Public Național s-a majorat cu 5,9%, în raport cu perioada similară a anului anterior, influențând pozitiv (+1,0%) evoluția produsului intern brut. În perioada de referință volumul impozitelor pe produse a contribuit la formarea produsului intern brut cu 17,8%.

În ianuarie-iunie 2013 indicele-deflator pentru produsul intern brut, valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii a constituit 104,9%; 102,6% și 105,1% respectiv; cel pentru impozitele nete pe produse – 105,6%.

Consumul final a fost în creștere cu 4,5%, în raport cu perioada respectivă a anului precedent, influențând pozitiv (+5,4%) sporul produsului intern brut. Creșterea a fost condiționată de majorarea cu 5,8% a consumului final al gospodăriilor populației. Formarea brută de capital fix a depășit cu 4,5% realizările perioadei respective a anului precedent, contribuind în perioada de referință cu 22,6% la formarea produsului intern brut.

Resursele și utilizările produsului intern brut

	ianuarie-iunie 2013			
	Prețuri curente, mil. lei	Modificări față de ianuarie-iunie 2012 (+/-), %	Structura PIB, %	Gradul de influență asupra PIB (+/-), %
RESURSE				
Valoarea adăugată brută – total	35850	4,5	82,6	3,8
Bunuri	9244	6,1	21,3	1,3
Agricultura, economia vînatului, silvicultura; pescuitul, piscicultura	2889	3,4	6,7	0,2
Industria	6355	7,4	14,6	1,1

	Ianuarie-iunie 2013			
	Prețuri curente, mil. lei	Modificări față de ianuarie-iunie 2012 (+/-), %	Structura PIB, %	Gradul de influență asupra PIB (+/-), %
Servicii	27377	3,5	63,1	2,3
Construcții	1705	3,6	3,9	0,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor	6126	5,9	14,1	0,8
Transporturi și comunicații	4689	3,7	10,8	0,4
Alte activități de servicii ¹⁾	14857	2,5	34,3	1,0
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	-771	x	-1,8	0,2
Impozite nete pe produse²⁾	7526	6,7	17,4	1,1
din care: impozite pe produse	7721	5,9	17,8	1,0
PRODUSUL INTERN BRUT	43376	4,9	100,0	4,9
UTILIZĂRI				
Consumul final – total	50809	4,5	117,2	5,4
Consumul final al gospodăriilor populației	41016	5,8	94,6	5,5
Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (APU și IFSLSGP)	9793	-0,6	22,6	-0,1
Formarea brută de capital	10339	x	23,8	2,0
Formarea brută de capital fix	9797	4,5	22,6	1,0
Variația stocurilor	542	x	1,2	1,0
Exportul net de bunuri și servicii	-17772	x	-41,0	-2,5
Exportul de bunuri și servicii	19880	5,1	45,8	2,3
Importul de bunuri și servicii (-)	37652	5,4	86,8	4,8

¹⁾ Cuprind activitățile: hoteluri și restaurante, activități financiare, tranzacții imobiliare, administrația publică, învățământ, sănătate și asistență socială, alte activități de servicii colective, sociale și personale și activități ale personalului angajat în gospodării particulare

²⁾ Reprezintă diferența dintre impozite pe produse (TVA, accize, alte impozite) și subvenții pe produse

Eficacitatea operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de indicatorii caracteristici comerțului exterior. În ianuarie-iunie 2013, exporturile și importurile de bunuri și servicii s-au majorat respectiv cu 5,1% și 5,4% față de perioada respectivă a anului precedent. Creșterea a fost înregistrată și la efortul exporturilor de bunuri și servicii, rata de acoperire și integrarea de piață, cu 0,6; 1,5 și 0,5 puncte procentuale, respectiv. Rata de penetrare s-a situat la nivelul perioadei respective a anului precedent (36,5%).

Comerțul exterior

	Ianuarie-iunie	
	2012	2013
Producția, mil. lei	76521	84677
Import, mil. lei	34176	37652
Export, mil. lei	17533	19880
Taxe asupra comerțului internațional, mil. lei	550	614
Piața internă ¹ , mil. lei	93714	103063
Efort la export ² , (%)	22,9	23,5
Rata de acoperire ³ , (%)	51,3	52,8
Rata de penetrare ⁴ , (%)	36,5	36,5
Integrarea de piață ⁵ , (%)	65,8	66,3

¹ Piața internă = Producție + Import + Taxe asupra comerțului internațional – Export

² Efort la export = Export / Producție

³ Rata de acoperire = Export / Import

⁴ Rata de penetrare = Import / Piața internă

⁵ Integrarea de piață = Media aritmetică a valorii importurilor și exporturilor de bunuri și servicii / PIB

Conform estimărilor, în perioada de referință, contribuția elementelor economiei neobservate la formarea produsului intern brut s-a diminuat cu 0,8 puncte procentuale față de perioada analogică a anului precedent. Sectoarele formal și informal s-au diminuat cu 1,2 și 0,1 puncte procentuale față de ianuarie-iunie 2012. Creștere a fost înregistrată pentru producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, cu 0,5 puncte procentuale, față de perioada similară a anului precedent.

Economia neobservată în ianuarie-iunie

procente

Activități economice	Contribuția în produsul intern brut							
	sectorul formal		sectorul informal		producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		total	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Agricultura, economia vînatului, silvicultura, pescuitul și piscicultura	0,0	0,0	1,3	1,7	1,3	1,6	2,6	3,3
Industria	1,7	2,6	0,6	0,5	0,9	0,7	3,2	3,8
Construcții	0,6	0,5	1,4	1,4	0,1	0,1	2,1	2,0
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor	5,3	3,1	2,8	2,2	–	–	8,1	5,3
Hoteluri și restaurante	0,8	0,5	0,0	0,0	–	–	0,8	0,5
Transporturi și comunicații	1,3	1,6	0,3	0,5	–	–	1,6	2,1
Alte activități de servicii	2,4	2,6	0,4	0,4	3,3	3,7	6,1	6,7
Produsul intern brut	12,1	10,9	6,8	6,7	5,6	6,1	24,5	23,7

În perioada de referință contribuția proprietății non-publice (privată, mixtă, străină, întreprinderilor mixte) la formarea produsului intern brut s-a majorat cu 0,6 puncte procentuale comparativ cu perioada respectivă a anului precedent.

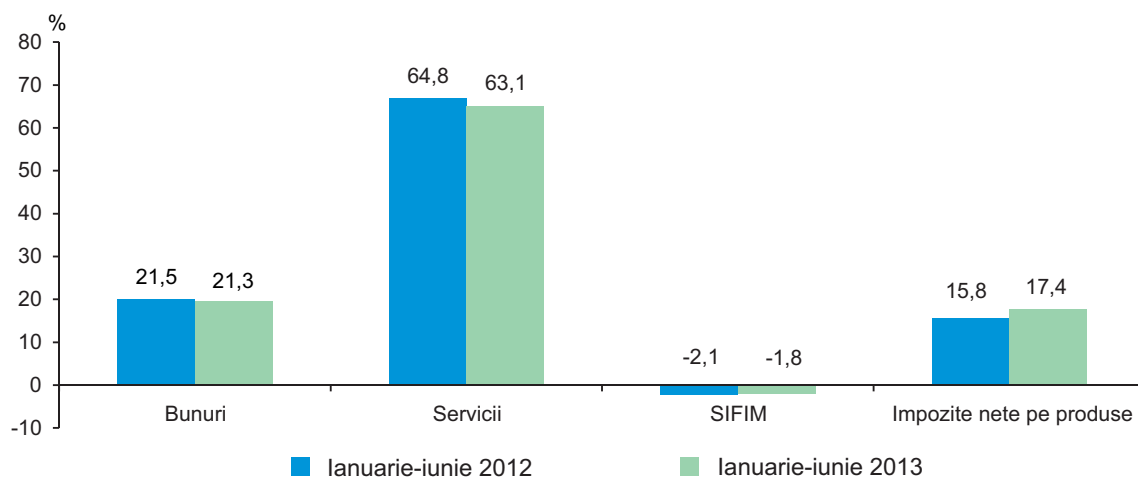
Formarea produsului intern brut pe forme de proprietate

procente

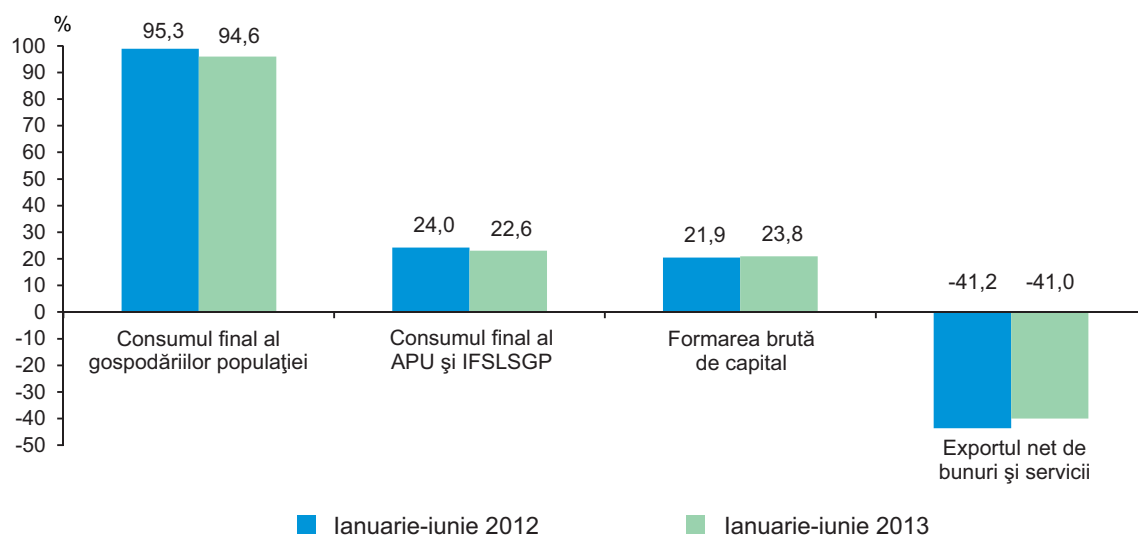
	Ianuarie-iunie											
	proprietatea publică		proprietatea privată		proprietatea mixtă (publică+ privată)		proprietatea străină		proprietatea întreprinderilor mixte		total	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bunuri	2,0	1,4	14,2	13,5	1,3	1,0	1,6	2,1	2,4	3,3	21,5	21,3
Agricultura, economia vînatului, silvicultura, pescuitul și piscicultura	0,4	0,2	6,5	6,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	7,0	6,7
Industria	1,6	1,2	7,7	7,1	1,3	1,0	1,6	2,1	2,3	3,2	14,5	14,6
Servicii	21,7	21,5	28,1	26,1	0,9	1,2	3,9	4,4	10,2	9,9	64,8	63,1
Construcții	0,0	0,0	3,5	3,5	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	3,8	3,9
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor	0,1	0,3	12,3	9,9	0,1	0,7	1,9	1,8	1,7	1,4	16,1	14,1
Transporturi și comunicații	3,2	3,4	3,0	2,8	0,1	0,1	0,2	0,1	4,6	4,4	11,1	10,8
Alte activități de servicii	18,4	17,8	9,3	9,9	0,5	0,2	1,8	2,4	3,8	4,0	33,8	34,3
SIFIM	–	–	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-1,6	-1,3	-2,1	-1,8
Valoarea adăugată brută – total	23,7	22,9	42,3	39,6	2,0	2,1	5,2	6,1	11,0	11,9	84,2	82,6
Impozite nete pe produse	4,1	4,3	7,3	7,7	0,7	0,7	1,3	1,8	2,4	2,9	15,8	17,4
Produsul intern brut	27,8	27,2	49,6	47,3	2,7	2,8	6,5	7,9	13,4	14,8	100,0	100,0

Structura produsului intern brut

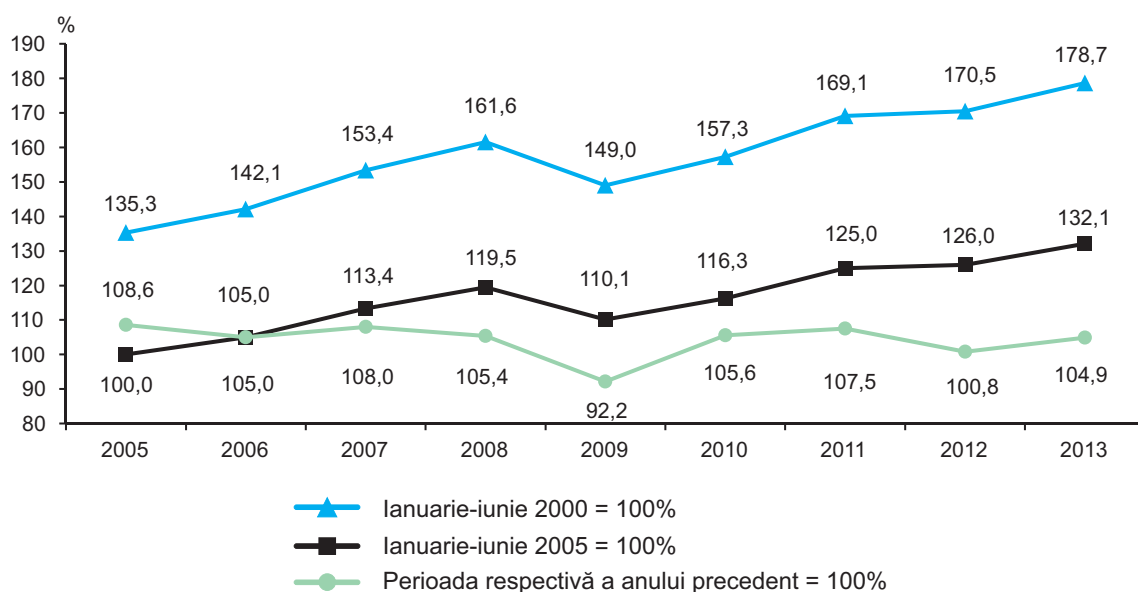
Resurse

Utilizări

Indicii de volum ai produsului intern brut în ianuarie-iunie

III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În **ianuarie-septembrie 2013** întreprinderile industriale au fabricat producție în valoare de 25745,4 mil. lei (în prețuri curente)*. Indicele volumului producției industriale în raport cu ianuarie-septembrie 2012 a constituit 106,3%. În luna septembrie în raport cu septembrie 2012 acest indice a marcat 106,5%.

Pe termen scurt volumul producției industriale a evoluat în felul următor:

	2012		2013	
	în prețuri curente, mil. lei *	în % față de perioada corespunzătoare a anului precedent	în prețuri curente, mil. lei*	în % față de perioada corespunzătoare a anului precedent
ianuarie	2366,3	97,8	2415,9	97,9
ianuarie-februarie	4923,0	98,1	4976,5	99,7
ianuarie-martie	7666,1	97,4	7873,6	101,2
ianuarie-aprilie	10267,3	97,4	10844,5	106,4
ianuarie-mai	13149,3	100,1	13628,6	105,9
ianuarie-iunie	16000,2	100,1	16835,1	105,9
ianuarie-iulie	18638,5	100,3	19440,9	106,4
ianuarie-august	21420,8	99,6	22498,9	106,3
ianuarie-septembrie	24511,2	98,4	25745,4	106,3

* Datele cuprind valoarea producției fabricate de către întreprinderile cuprinse în cercetare statistică anuală, calculată estimativ

Nivelul veniturilor din vânzări, producției fabricate și livrate ale întreprinderilor industriale, cuprinse în cercetare statistică lunară, după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

	ianuarie-septembrie 2013				
	Venituri din vânzări, mil. lei	Valoarea producției fabricate		Valoarea producției livrate, mil. lei	
		mil. lei (prețuri curente)	în % față de ianuarie-septembrie 2012	total	inclusiv pe piața externă
Industrie, total	30128,4	22030,3	106,3	22407,3	7811,5
Industria extractivă	483,4	436,8	118,2	416,7	0,2
Industria prelucrătoare	23130,0	18834,9	107,2	19232,5	7811,3
din care:					
Industria alimentară și a băuturilor	11575,3	9078,6	102,7	9594,4	3334,6
producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	1462,5	1510,0	104,1	1484,3	62,5
prelucrarea și conservarea peștelui și a produselor din pește	160,8	121,6	108,0	124,7	–
prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	1059,2	876,7	106,3	931,5	759,2
fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale	502,7	170,8	13,3	295,5	37,3
fabricarea produselor lactate	1749,7	1320,7	107,8	1274,4	93,6
fabricarea produselor de morărit, a amidonului și a produselor din amidon	196,5	145,2	135,1	149,8	8,3
fabricarea altor produse alimentare	2625,6	1664,8	110,9	1988,7	482,6
fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	960,4	800,8	106,0	802,7	31,3
fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie	337,4	379,2	112,2	368,9	33,5
fabricarea băuturilor	3781,4	3151,4	106,4	3277,4	1891,1
fabricarea băuturilor alcoolice					
distilate	820,6	736,9	140,8	690,9	556,8
fabricarea vinului	1896,3	1485,6	104,4	1686,0	1324,4
fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare	415,9	282,2	90,6	279,6	–
Fabricarea produselor de tutun	337,9	321,6	83,2	322,5	162,2

	Ianuarie-septembrie 2013				
	Venituri din vânzări, mil. lei	Valoarea producției fabricate		Valoarea producției livrate, mil. lei	
		mil. lei (prețuri curente)	în % față de ianuarie- septembrie 2012	total	inclusiv pe piața externă
Fabricarea produselor textile	985,7	994,8	100,4	980,8	853,7
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	758,0	724,9	97,4	725,1	576,0
Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei	248,4	247,1	95,9	231,2	155,9
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn	78,1	49,8	82,7	52,4	24,9
Fabricarea hârtiei și cartonului	276,3	164,1	97,3	165,4	18,7
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	363,8	303,6	81,4	300,7	2,3
Industria chimică	1070,5	796,1	121,3	749,1	187,0
Producția de articole din cauciuc și din material plastic	938,9	759,4	100,4	765,6	282,9
Producția altor produse din minerale nemetallifere	2761,4	2278,6	121,3	2237,3	476,7
Industria metalurgică	266,4	197,5	135,8	196,2	9,3
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	478,8	368,9	95,0	368,3	92,7
Fabricarea de mașini și echipamente	409,4	321,8	90,1	307,1	136,2
Producția de mașini și aparate electrice	463,1	413,3	139,9	405,8	345,2
Producția de echipamente și aparate de radio, televiziune și comunicații	30,7	17,4	94,0	17,4	3,2
Producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice	401,3	363,3	95,0	373,5	313,2
Producția de mobilier și alte activități industriale	532,9	443,2	99,8	444,6	124,4
producția de mobilier	504,3	416,7	103,2	416,5	108,6
Producția și distribuția de energie electrică și termică	6515,1	2758,7	97,5	2758,0	-
Producția și distribuția energiei electrice	5503,1	2148,1	98,3	2147,5	-
Aprovizionarea cu aburi și apă caldă	1011,9	610,6	95,3	610,6	-

Veniturile din vânzări, realizate de către întreprinderile industriale, cuprinse în cercetare statistică lunară, în ianuarie-septembrie 2013 s-au cifrat la 30128,4 mil. lei (în ianuarie-septembrie 2012 – 28142,4 mil. lei).

Ponderea **producției livrate** pe piața externă de către întreprinderile nominalizate în perioada de raport a constituit 34,9% din totalul producției livrate (în ianuarie-septembrie 2012 – 31,2%) și respectiv pe piața internă – 65,1% (în ianuarie-septembrie 2012 – 68,8%).

Întreprinderile din *industria extractivă* au obținut producție cu 18,2% mai mult, decât în ianuarie-septembrie 2012.

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în ianuarie-septembrie 2013 le-au revenit 85,5% din valoarea totală a producției, obținute la întreprinderile cu activități principale de industrie cuprinse în cercetare statistică lunară. Nivelul producției fabricate de către aceste întreprinderi a crescut cu 7,2% față de ianuarie-septembrie 2012.

Industria alimentară și a băuturilor în ansamblu a înregistrat o creștere a volumului de producție cu 2,7%, în special la următoarele activități: fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 40,8%; fabricarea produselor de morărit – cu 35,1%; fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie – cu 12,2%; fabricarea produselor lactate – cu 7,8%; fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 6,0%; fabricarea vinului – cu 4,4%; producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne – cu 4,1% ș.a.

Majorarea volumului producției industriale a fost motivată de creșteri și în alte activități de industrie, cum ar fi: producția de mașini și aparate electrice – cu 39,9%; industria metalurgică – cu 35,8%; producția altor produse din minerale nemetallifere – cu 21,3%; industria chimică – cu 21,3%; producția de mobilier – cu 3,2% etc.

În același timp, a avut loc reducerea volumului de producție la alte activități: fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale – cu 86,7%; prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn – cu 17,3%; fabricarea produselor de tutun – cu 16,8%; fabricarea de mașini și echipamente – cu 9,9%; producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 5,0%; fabricarea produselor finite din metal, exclusiv

producția de mașini și utilaje – cu 5,0%; producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei – cu 4,1%; fabricarea hîrtiei și cartonului – cu 2,7%; fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, prepararea și vopsirea blănurilor – cu 2,6% etc.

Sectorul energetic în perioada de raport a marcat o descreștere cu 2,5%, inclusiv la: aprovizionarea cu aburi și apă caldă – cu 4,7%, producția și distribuția energiei electrice – cu 1,7%.

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile, cuprinse în cercetare statistică lunară, se prezintă în următorul tabel:

	Unitatea de măsură	Septembrie 2013		Ianuarie-septembrie 2013	
		cantitatea	în % față de septembrie 2012	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2012
Industria extractivă					
pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții, alabastru	mii tone	26,9	105,3	230,5	108,7
alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții, exclusiv granit sau gresie	- " -	54,3	114,2	390,6	136,4
nisip	- " -	116,7	79,1	910,4	102,4
pietriș, prundiș, bolovani și silex	- " -	258,0	108,9	1655,2	115,6
Industria alimentară și a băuturilor					
carne, inclusiv subproduse de categoria I	tone	706,3	64,0	5479,4	80,1
carne de pasăre	- " -	1468,2	132,7	10772,6	127,2
mezeluri	- " -	1554,0	109,5	11703,1	106,1
conserve din carne	- " -	72,8	48,3	642,0	62,3
pește afumat, inclusiv fileuri	- " -	148,5	111,7	1163,4	116,9
pește uscat sau sărat, exclusiv afumat și fileu	- " -	364,7	118,3	2146,4	104,0
preparate și conserve de pește	- " -	21,7	132,3	136,1	113,3
sucuri de legume și fructe	mii litri	7111,0	104,1	26618,6	101,6
conserve de legume	tone	2322,5	93,1	21259,8	99,7
fructe prelucrate și conservate	- " -	1365,6	de 2,7 ori	6852,9	de 2,1 ori
uleiuri brute nemodificate chimic	- " -	2259,1	37,3	7254,8	12,3
lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%	- " -	5970,7	106,0	49327,5	103,5
unt	- " -	388,1	120,6	3042,2	102,2
cașcaval și brânză grase	- " -	243,0	107,7	1972,6	114,3
lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână și alte produse fermentate	- " -	2423,6	96,1	22728,2	103,5
înghețată	mii litri	1127,2	108,4	14639,4	112,1
făină	tone	5935,9	141,5	42645,7	128,1
crupe, grișuri și aglomerate	- " -	338,8	157,3	2098,5	146,0
nutrețuri gata pentru hrana animalelor	- " -	6175,4	104,5	46227,9	130,7
pâine proaspătă	- " -	7737,7	99,6	66898,2	98,0
produse de cofetărie făinoase	- " -	2728,4	108,5	21273,7	113,3
produse de cofetărie zaharoase	- " -	1411,2	118,8	8581,2	109,2
paste făinoase, fără umplutură	- " -	468,4	96,2	4234,3	122,8
divin	mii litri				
	100% alcool	186,7	106,4	2555,1	137,2
rachiuri și lichioruri	- " -	346,3	115,1	2995,0	166,7
vin spumant	mii dal	46,6	61,1	332,4	111,7
vinuri naturale de struguri	- " -	762,8	92,1	7535,0	109,6
vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele	- " -	28,1	105,6	517,6	139,1
ape minerale și gazoase	- " -	525,6	63,3	6923,9	82,4
băuturi nealcoolice	- " -	453,8	88,1	5103,9	90,0
Fabricarea produselor de tutun					
tutun fermentat	tone	129,6	68,0	2691,3	61,0
Fabricarea produselor textile					
articole tricotate	mii buc.	1031,3	94,9	10730,4	80,5
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte					
articole de îmbrăcăminte pentru lucru	mii buc.	188,7	54,5	2654,8	82,0

	Unitatea de măsură	Septembrie 2013		Ianuarie-septembrie 2013	
		cantitatea	în % față de septembrie 2012	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2012
paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace	mii buc.	38,5	93,4	349,0	87,2
costume și completuri	- " -	5,4	107,0	57,6	78,3
sacouri, jachete și blazere	- " -	43,8	128,8	363,2	100,3
pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi	- " -	93,1	119,3	836,1	91,3
rochii și sarafane	- " -	27,5	28,8	679,5	62,5
fuste și fuste-pantaloni	- " -	124,3	de 3,7 ori	814,6	de 4,2 ori
bluze și cămăși pentru femei și fete	- " -	153,6	74,6	1265,8	60,8
Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie					
genți pentru dame	mii buc.	8,9	194,2	84,7	116,8
Fabricarea încălțămintei					
încălțăminte	mii per.	371,2	113,9	2018,4	100,7
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn					
cherestea	mii m ³	0,1	28,8	1,6	76,0
ferestre, uși, rame și blocurile lor; pervazuri și praguri	mii buc	0,7	75,3	3,7	74,9
panouri pentru parchete	mii m ²	1,1	75,7	9,6	125,4
Fabricarea hârtiei și cartonului					
cutii și lăzi din hârtie sau cartoane ondulate	mil. m ²	1,9	91,3	16,5	102,9
ambalaje din hârtie sau carton	tone	305,8	152,5	1834,9	82,9
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative					
editarea de cărți, broșuri și imprimate similare	mii buc.	466,4	93,6	1816,1	43,9
caiete	tone	60,0	74,4	658,8	78,6
Industria chimică					
vopsele și lacuri	tone	1041,6	52,6	9504,7	62,2
Producția de articole din cauciuc și din material plastic					
tuburi și țevi din materiale plastice	tone	160,6	120,4	1396,5	97,3
ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora	mii buc.	4,6	73,8	30,0	81,0
Producția altor produse din minerale nemetalifere					
sticlă izolantă cu straturi multiple	mii m ²	43,1	115,6	281,6	116,5
oglinzi din sticlă	- " -	0,9	177,8	4,8	134,8
sticle și flacoane din sticlă	mil. buc.	25,6	108,6	203,1	132,9
amestecuri uscate de ghips	mii tone	12,1	80,1	126,5	82,5
elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială	- " -	15,9	86,9	130,3	99,9
Industria metalurgică					
piese turnate din fontă cenușie	tone	76,6	68,2	605,2	94,6
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje					
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase	buc.	53	53,5	347	66,9
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu	- " -	1337	32,5	21640	66,2
alte articole din fier sau oțel, neforjate și neștanțate	tone	48,7	24,1	488,0	44,4
Producția și distribuția de energie electrică și termică					
energie electrică	mil. kWh	36,7	116,7	603,5	98,0
energie termică	mii Gcal	62,8	144,3	1221,7	96,6

Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie, cuprinse în cercetare statistică lunară, pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2013 a evoluat în felul următor:

	Valoarea producției fabricate în prețuri curente, mil. lei	Ponderea în total industrie, %	Valoarea producției livrate în prețuri curente, total mil. lei	din care, pe piața externă	
				mil. lei	ponderea în total livrări, %
Industrie – total	22030,3	100,0	22407,3	7811,5	34,9
Mun. Chișinău	13606,3	61,8	13554,6	3896,3	28,7
Nord	3429,3	15,6	3742,5	1268,5	33,9
Centru	3606,2	16,3	3589,3	1607,6	44,8
Sud	816,1	3,7	852,1	602,5	70,7
UTA Găgăuzia	572,4	2,6	668,8	436,6	65,3

Datele în profil pe regiuni de dezvoltare atestă faptul concentrării activităților industriale în proporție de 61,8% în municipiul Chișinău, 15,6% – în regiunea Nord și 16,3% - în regiunea Centru. Regiunea Sud și UTA Găgăuzia dețin cele mai mici ponderi în totalul producției industriale pe țară, respectiv, 3,7% și 2,6%.

În cadrul regiunilor de dezvoltare cea mai mare pondere a producției livrate pe piața externă o dețin întreprinderile din regiunea de dezvoltare Sud cu 70,7% și cele situate pe teritoriul UTA Găgăuzia – cu 65,3%, urmate de regiunea de dezvoltare Centru – cu 44,8%.

3.2. Agricultură

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației) în ianuarie-septembrie 2013, conform estimărilor preliminare, a însumat în prețuri curente 16546 mil. lei, constituind 130,2% în prețuri comparabile față de perioada respectivă a anului 2012. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea considerabilă a producției vegetale cu 52,3%, producția animalieră rămânând la nivelul anului precedent.

Fitotehnie. Recolta anului 2013 în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹ se caracterizează prin majorarea recoltei medii a culturilor agricole.

Roada medie la hectar a culturilor agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹, în perioada de recoltare până la 1 octombrie 2013, se prezintă prin următoarele date:

	Roada medie la hectar, chintale	
	2013	în % față de 2012
Cereale și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) – total	27,4	167
din care:		
grâu de toamnă și primăvară	29,0	172
orz de toamnă și primăvară	22,2	153
Porumb pentru boabe	34,1	de 3,3 ori
Floarea soarelui	20,8	191
Rapiță de toamnă și primăvară	18,1	146
Cartofi	152,6	127
Legume de câmp	63,8	118
Porumb pentru siloz și nutreț verde	189,8	de 3,3 ori
Fructe – total	64,5	151
din care:		
sămânțoase	80,9	150
sîmburoase	47,9	172
Struguri	64,6	161

Recolta medie a culturilor cerealiere și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) în perioada de referință a constituit 27,4 chintale la hectar sau cu 67% mai mult în comparație cu perioada respectivă a anului 2012, din care a grâului – 29,0 (cu 72%) și a orzului – 22,2 (cu 53%). Recolta medie a porumbului pentru boabe a marcat 34,1 chintale la hectar sau de 3,3 ori mai mult în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. Este în creștere și recolta medie a porumbului pentru siloz și nutreț verde – de 3,3 ori, a floarei soarelui – cu 91%, a fructelor sîmburoase – cu 72%, a strugurilor – cu 61%, a fructelor sămânțoase – cu 50%, a rapiței – cu 46%, a cartofilor – cu 27% și a legumelor de câmp – cu 18%.

¹ Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

Analiza roadei medii a culturilor agricole în întreprinderile agricole, (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹ în profil teritorial arată, că cei mai înalți indici la culturile cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) au fost înregistrați în municipiul Chișinău – 28,2 chintale la 1 hectar (cu 3% mai mult față de total pe țară), în restul regiunilor de dezvoltare roada medie a culturilor cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) variază de la 26,9 chintale până la 27,6 chintale la 1 hectar.

Cea mai înaltă, față de nivelul mediu pe republică, roadă la un hectar de porumb pentru boabe (cu 19%), de floarea soarelui (cu 16%) și de porumb pentru siloz și masă verde (cu 23%) a fost înregistrată în regiunea de dezvoltare Nord, în municipiul Chișinău – de rapiță (cu 51%), de cartofi (cu 47%), de legume (cu 87%) și de fructe (cu 30%), iar în UTA Găgăuzia – de struguri (cu 22%).

În întreprinderile agricole continuă lucrările de câmp pentru asigurarea recoltei anului viitor. La data de raport în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹ suprafața totală a aratului de toamnă și aratului pentru semănatul culturilor de toamnă a constituit 223 mii ha, sau cu 83 mii ha (cu 27%) mai puțin față de perioada corespunzătoare a anului precedent. S-au semănat culturi de toamnă cu circa 36 mii ha (cu 41%) mai puțin față de data respectivă a anului trecut, suprafața semănaturilor a constituit 52 mii ha.

Zootehnie. Producția animală pe principalele tipuri, conform estimărilor, se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2013		
	total	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ponderea (în % față de total)
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) – total, mii tone	128,9	99,4	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	43,3	127,3	33,6
gospodăriile populației	85,6	89,5	66,4
Lapte – total, mii tone	392,8	100,1	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	11,7	92,7	3,0
gospodăriile populației	381,1	100,3	97,0
Ouă – total, mil. buc.	462,1	102,2	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	188,7	111,3	40,8
gospodăriile populației	273,4	96,7	59,2

În ianuarie-septembrie 2013 a fost înregistrată micșorarea producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în masă vie) în gospodăriile de toate categoriile cu 0,6%, care a fost influențată în special de scăderea producției în gospodăriile populației cu 10,5%, în rezultatul micșorării efectivului mediu de animale și păsări: bovinelor – cu 6%, porcinelor – cu 17%, păsărilor – cu 6%, ovinelor și caprinelor – cu 0,8%.

Sporirea producției de ouă în gospodăriile de toate categoriile cu 2,2% a fost determinată de creșterea considerabilă a producției de ouă în întreprinderile agricole cu 11,3%, drept urmare a majorării șeptelului de găini ouătoare cu 11% și al productivității acestora cu 0,6%.

Efectivul de animale pe principalele specii se prezintă astfel:

	La 1 octombrie 2013		Ponderea (în % față de total)
	mii capete	în % față de 1 octombrie 2012	
Bovine – total	195,6	97,3	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	11,9	107,0	6,1
gospodăriile populației	183,7	96,7	93,9
din ele vaci – total	135,4	95,2	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	4,7	101,1	3,5
gospodăriile populației	130,7	95,0	96,5

¹ Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

² Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) care au la balanță animale (ferme)

	La 1 octombrie 2013		Ponderea (în % față de total)
	mii capete	în % față de 1 octombrie 2012	
Porcine – total	444,5	93,0	100
din care:			
întreprinderile agricole ¹	160,3	106,9	47,6
gospodăriile populației	284,2	86,7	52,4
Ovine și caprine – total	878,0	102,2	100
din care:			
întreprinderile agricole ¹	20,7	116,1	2,4
gospodăriile populației	857,3	102,0	97,6
Păsări (întreprinderile agricole)¹	3473,8	84,8	x

La 1 octombrie 2013 față de dată respectivă a anului precedent în gospodăriile populației a fost înregistrată o micșorare a efectivelor de animale (cu excepția efectivelor de ovine și caprine).

În ianuarie-septembrie 2013 volumul de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat față de perioada respectivă a anului precedent în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: Nord - cu 43%, Centru – cu 34% și Sud – cu 13%. În UTA Găgăuzia și municipiul Chișinău volumul de creștere s-a micșorat, corespunzător, cu 26% și cu 27%.

Vînzările animalelor pentru sacrificare în întreprinderile agricole s-au majorat față de perioada corespunzătoare a anului trecut cu 39%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor pentru sacrificare a crescut în regiunile de dezvoltare: Centru – cu 50%, Sud – cu 41% și Nord – cu 29%. Totodată, volumul vînzărilor s-a micșorat considerabil în regiunile de dezvoltare: municipiul Chișinău – cu 46% și UTA Găgăuzia – cu 22%.

În întreprinderile agricole în ianuarie-septembrie 2013 față de perioada respectivă a anului 2012 s-a ameliorat păstrarea efectivului de animale. Nivelul mortalității bovinelor a scăzut și a constituit 2,1% (în 9 luni 2012 – 3,0%), porcinelor – 9,4% (12,1%), ovinelor și caprinelor – 3,4% (3,5%).

Volumul producției de lapte de vacă în întreprinderile agricole s-a micșorat cu 7% în rezultatul reducerii productivității vacilor cu 9%. Micșorarea producției de lapte de vacă s-a înregistrat în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: Nord – cu 18% și UTA Găgăuzia – cu 17%. Totodată, în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: municipiul Chișinău, Centru și Sud volumul producției de lapte s-a majorat, corespunzător cu 27%, cu 19% și cu 4%.

În întreprinderile agricole creșterea efectivului găinilor ouătoare și productivității lor a asigurat majorarea producției ouălor cu 11%.

3.3. Investiții în active materiale pe termen lung

În ianuarie-septembrie 2013 investițiile realizate în economia națională au constituit 9142,0 mil. lei (în prețuri curente). Comparativ cu perioada respectivă a anului 2012, acest volum s-a majorat cu 3,3% (în prețuri comparabile).

Investițiile realizate în economia națională pe elemente de structură tehnologică se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2013			Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- septembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	9142,0	103,3	100,0	100,0
din care:				
lucrări de construcții-montaj	4677,4	100,0	51,2	51,4
utilaje și mașini, mijloace de transport	4025,0	106,3	44,0	44,2
alte cheltuieli	439,6	112,8	4,8	4,4

În ianuarie-septembrie 2013 investițiile concentrate în lucrările de construcții-montaj au însumat 4677,4 mil. lei, fiind la nivelul perioadei respective a anului precedent. Investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport au însumat 4025,0 mil. lei (reprezentînd 44,0% din total), fiind în creștere cu 6,3% față de ianuarie-septembrie 2012.

¹ Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) care au la balanță animale (ferme)

În ianuarie-septembrie 2013 se constată micșorarea ponderii la lucrările de construcții-montaj și în utilaje, mașini și mijloace de transport câte 0,2 puncte procentuale, cota-parte a investițiilor în alte cheltuieli în total investiții s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale.

Analiza structurii investiționale pe forme de proprietate a arătat că intensificarea activității investiționale s-a produs, în fond, din contul sectorului privat al economiei naționale.

Agenții economici și persoanele fizice ai sectorului nominalizat au valorificat 3990,2 mil. lei investiții, ceea ce constituie 43,7% din volumul total al investițiilor realizate. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 acest volum s-a majorat cu 5,9% (în prețuri comparabile).

Întreprinderilor din sectorul public le-au revenit 35,7% din investițiile utilizate în total pe țară, sau 3267,7 mil. lei, fiind în creștere cu 7,5% față de realizările perioadei respective a anului precedent.

Întreprinderilor mixte și celor cu proprietate străină le-au revenit 18,3% din investițiile utilizate în total pe țară, sau cu 3,4 puncte procentuale mai puțin față de realizările pentru ianuarie-septembrie 2012.

Structura investițiilor pe forme de proprietate se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-septembrie 2013			Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- septembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	9142,0	103,3	100,0	100,0
din care pe forme de proprietate:				
Publică	3267,7	107,5	35,7	34,4
Privată	3990,2	105,9	43,7	42,6
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	208,4	168,5	2,3	1,4
Străină	632,5	103,7	6,9	6,9
A întreprinderilor mixte	1043,2	79,8	11,4	14,8

Pentru realizarea procesului investițional în ianuarie-septembrie 2013 au fost însușite preponderent mijloacele proprii ale agenților economici și populației, constituind 5639,4 mil. lei investiții, cota-parte a cărora a constituit 61,7% din volumul total al mijloacelor utilizate, și s-a majorat cu 2,7% față de nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2012.

În ianuarie-septembrie 2013, pentru asigurarea necesităților investiționale din contul surselor bugetare au fost utilizate 907,3 mil. lei, sau 9,9% din total investiții, fiind în creștere față de perioada similară a anului 2012 cu 35,9% (în prețuri comparabile).

Ponderea mijloacelor investitorilor străini s-a micșorat cu 0,1 puncte procentuale față de realizările din ianuarie-septembrie 2012, constituind 6,5% în volumul total al investițiilor utilizate.

Structura investițiilor în active materiale pe surse de finanțare se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2013			Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- septembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	9142,0	103,3	100,0	100,0
din care, finanțate din contul:				
bugetului de stat	571,1	136,0	6,2	4,7
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	336,2	135,7	3,7	2,8
mijloacelor proprii ale agenților economici și populației	5639,4	102,7	61,7	62,1
mijloacelor investitorilor străini	591,7	100,9	6,5	6,6
altor surse	2003,6	95,2	21,9	23,8

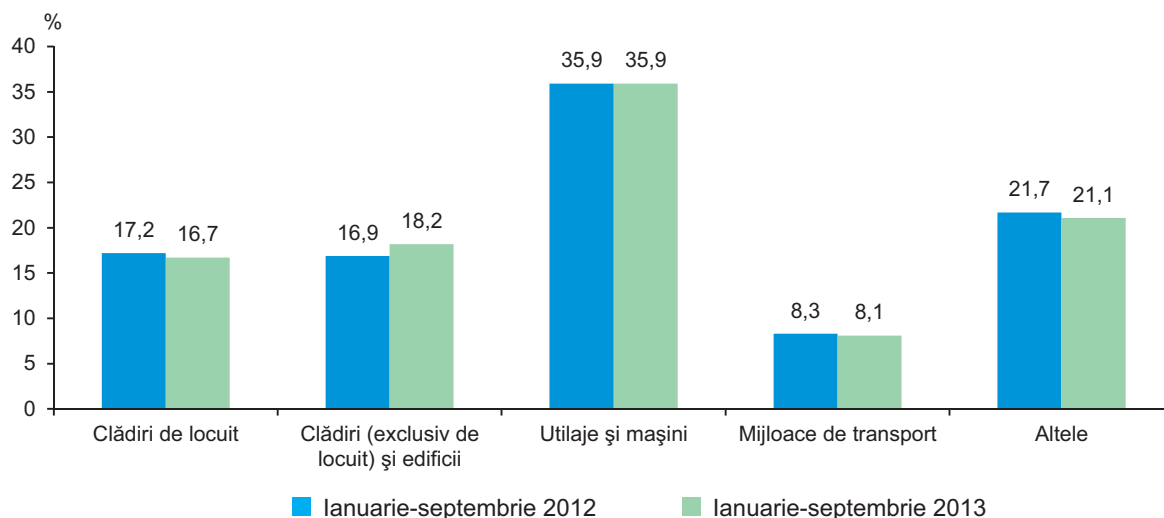
Analiza structurii investițiilor pe tipuri de mijloace fixe arată, că volumul considerabil al investițiilor a revenit valorii utilajelor, mașinilor și mijloacelor de transport, cota-parte a cărora în totalul investițiilor realizate a constituit 44,0% (comparativ cu 44,2% în ianuarie-septembrie 2012).

Ponderea investițiilor utilizate la construcția clădirilor și edificiilor a constituit 34,9% din volumul total al investițiilor însușite (din care 16,7% – clădirilor de locuit și 18,2% – altor clădiri și edificii). Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a micșorat cu 0,5 puncte procentuale față de ianuarie-septembrie 2012, iar la construcția clădirilor (exclusiv de locuit) și edificiilor s-a majorat cu 1,3 puncte procentuale.

Structura investițiilor în active materiale pe tipuri de mijloace fixe se prezintă astfel:

	ianuarie-septembrie 2013			Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- septembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	9142,0	103,3	100,0	100,0
din care:				
clădiri de locuit	1527,5	100,4	16,7	17,2
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	1662,1	111,0	18,2	16,9
utilaje, mașini și mijloace de transport	4025,0	106,3	44,0	44,2
altele	1927,4	100,5	21,1	21,7

Structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe tipuri de mijloace fixe

În ianuarie-septembrie 2013 din volumul total al investițiilor în construcția locativă au fost însușite 1527,5 mil. lei sau 16,7% din totalul investițiilor în active materiale și fiind în creștere cu 0,4% față de perioada respectivă a anului precedent.

Construcția de locuințe. În ianuarie-septembrie 2013 au fost date în folosință 2703 apartamente noi cu suprafața totală de 291,9 mii m². Comparativ cu perioada respectivă a anului precedent acest indicator a marcat o creștere cu 39,0%.

Darea în folosință a clădirilor de locuit se prezintă astfel:

	ianuarie-septembrie 2013				Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
	Apartamente construite, unități	suprafața totală			
		mii m²	în % față de:		
			ianuarie- septembrie 2012	total	
Total	2703	291,9	139,0	100,0	100,0
din care, de beneficiari cu forma de proprietate privată	2460	279,0	143,6	95,6	92,5
din aceștia:					
de beneficiari individuali	1136	178,7	103,7	61,2	82,1
străină	99	5,2	–	1,8	–
a întreprinderilor mixte	144	7,7	de 3,5 ori	2,6	1,0
din total, în:					
mediul urban	2243	230,2	162,6	78,9	67,4
mediul rural	460	61,7	90,2	21,1	32,6

Din contul mijloacelor proprii ale populației în ianuarie-septembrie 2013 au fost date în folosință 1136 case de locuit individuale cu suprafața totală de 178,7 mii m², constituind 61,2% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară, fiind în creștere cu 3,7% față de perioada respectivă a anului 2012.

Distribuția după mediul de rezidență arată, că din volumul total al locuințelor în mediul urban au fost date în folosință 2243 apartamente cu suprafața totală de 230,2 mii m² sau 78,9% din total și fiind în creștere cu 62,6% față de nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2012. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 cota-parte a locuințelor date în folosință în mediul rural s-a micșorat cu 11,5 puncte procentuale.

Activitatea în antrepriză. În ianuarie-septembrie 2013 volumul lucrărilor executate de organizațiile cu genul principal de activitate „Construcții” a constituit 3455,6 mil. lei și a constituit 99,7% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în perioada respectivă a anului 2012.

Volumul considerabil de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări în antrepriză în sumă de 2723,1 mil. lei (78,8% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate) sau 104,5% față de ianuarie-septembrie 2012.

Evoluția și structura lucrărilor de construcții, realizate în antrepriză pe forme de proprietate ale organizațiilor-executante în ianuarie-septembrie 2013 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	În % față de:		Informativ: ianuarie- septembrie 2012 în % față de total
		ianuarie- septembrie 2012	total	
Total	3455,6	99,7	100,0	100,0
din care pe forme de proprietate:				
Publică	114,6	102,7	3,3	3,2
Privată	2723,1	104,5	78,8	75,2
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	369,3	103,0	10,7	10,4
Străină	190,2	72,2	5,5	7,6
A întreprinderilor mixte (cu participare străină)	58,4	46,8	1,7	3,6

Datele privind lucrările de construcții pe elemente de structură și obiecte de construcții în ianuarie-septembrie 2013 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:		Informativ: ianuarie-iunie 2012 în % față de total
		ianuarie-iunie 2012	total	
Volumul lucrărilor de construcții executate – total	3455,6	99,7	100,0	100,0
din care:				
Pe elemente de structură				
construcții noi	2004,6	106,3	58,0	54,4
reparații capitale	537,3	84,3	15,5	18,4
lucrări de întreținere și reparații curente	800,5	93,1	23,2	24,8
alte lucrări	113,2	136,0	3,3	2,4
Pe obiecte de construcții				
clădiri rezidențiale	1061,2	101,3	30,7	30,2
clădiri nerezidențiale	776,3	106,1	22,5	21,1
construcții ingineresti	1504,8	93,9	43,5	46,5

Pe elemente de structură a lucrărilor executate, predomină efectuarea lucrărilor de construcții noi, realizate în volum de 2004,6 mil. lei, ponderea cărora a constituit 58,0% din volumul total al lucrărilor de construcții executate și s-a majorat cu 6,3% față de perioada respectivă a anului precedent. Lucrărilor de reparații capitale și curente le-au revenit 1337,8 mil. lei, sau 38,7% din volumul total al lucrărilor de construcții executate.

Pe obiecte de construcții, volumul lucrărilor de construcții s-a majorat la clădirile rezidențiale și nerezidențiale cu 1,3%, respectiv 6,1% față de realizările pentru ianuarie-septembrie 2012. La construcțiile ingineresti volumul lucrărilor de construcții a scăzut cu 6,1% față de perioada similară a anului 2012.

3.4. Transporturi

În ianuarie-septembrie 2013 **întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat mărfuri** în volum de 9274,7 mii tone, sau cu 22,1% mai mult față de perioada similară din anul 2012. Majorarea volumelor de mărfuri transportate a fost înregistrată la întreprinderile de transport feroviar (+30,3%), auto (+16,8%) și fluvial (+16,2%), pe când la întreprinderile de transport aerian volumele s-au redus cu 20,6%.

Tendențe similare au fost caracteristice și pentru **parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport**, care în ianuarie-septembrie 2013 a totalizat 3109,1 mil. tone-km, cu 13,4% mai mare comparativ cu cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2012. Creșterea parcursului mărfurilor s-a marcat la întreprinderile de transport feroviar (+23,8%), fluvial (+14,7%) și auto (+9,7%), totodată la întreprinderile de transport aerian acesta s-a diminuat cu 38,3%.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în ianuarie-septembrie 2013, pe moduri de transport se prezintă după cum urmează:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2012	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2012
Întreprinderi de transport – total	9274,7	122,1	3109,1	113,4
din care:				
feroviar	3847,7	130,3	887,0	123,8
auto ¹	5305,8	116,8	2220,9	109,7
fluvial	120,2	116,2	0,4	114,7
aerian	1,0	79,4	0,8	61,7

În ianuarie-septembrie 2013 întreprinderile de transport auto au transportat 5305,8 mii tone de mărfuri, cu 16,8% mai mult față de aceeași perioadă din anul 2012.

Volumul de mărfuri transportate cu transportul auto și parcursul mărfurilor în ianuarie-septembrie 2013, pe regiuni de dezvoltare se prezintă astfel:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2012	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2012
Întreprinderi de transport auto¹ – total	5305,8	116,8	2220,9	109,7
din care:				
mun. Chișinău	2865,7	124,5	1324,6	110,7
Nord	1062,8	115,1	318,0	103,9
Centru	1134,7	104,0	392,1	115,6
Sud	198,5	108,4	165,1	104,5
UTA Găgăuzia	44,1	106,3	21,1	83,9

Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (54,0%), regiunile Centru (21,4%) și Nord (20,0%).

Cu mijloacele de transport feroviar în ianuarie-septembrie 2013 au fost transportate 3847,7 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2012 cu 30,3%. În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: cereale și produse de panificație – 41,4% (în ianuarie-septembrie 2012 – 18,3%), metale feroase și fier vechi – 15,8% (în ianuarie-septembrie 2012 – 24,0%), materiale de construcție și ciment – 12,4% (în ianuarie-septembrie 2012 – 26,0%).

În transportul feroviar s-a majorat durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 40,64 ore în ianuarie-septembrie 2012 la 41,12 ore în ianuarie-septembrie 2013, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă respectiv – de la 7,95 zile la 8,17 zile și durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare respectiv – de la 42,91 ore la 43,79 ore.

În ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada similară din anul 2012 s-a diminuat numărul de **pasageri transportați** cu transportul public (-0,1%), pe când **parcursul pasagerilor** a fost în creștere cu 1,8%.

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor în ianuarie-septembrie 2013, pe moduri de transport public se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2012	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2012
Total	174796,7	99,9	3399,8	101,9
din care :				
transportul feroviar	3068,6	93,0	250,0	95,2
autobuze și microbuze	85770,2	99,0	2257,7	106,5
transportul fluvial	89,4	101,0	0,2	101,0
transportul aerian	460,4	91,7	585,7	89,6
taximetre	2881,6	103,2	58,2	104,8
troleibuze	82526,5	101,1	248,0	101,4

Cu autobuze și microbuze în ianuarie-septembrie 2013 au fost transportați 85,8 mil. pasageri, cu 0,1% mai puțin decât în aceeași perioadă din anul 2012.

Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze și parcursul pasagerilor în ianuarie-septembrie 2013, pe regiuni de dezvoltare se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2012	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2012
Total	85770,2	99,0	2257,7	106,5
din care:				
Mun. Chișinău	54439,8	99,5	1361,5	106,4
Nord	9976,3	86,9	317,5	108,1
Centru	13293,3	104,2	399,3	107,8
Sud	6574,2	105,3	145,0	108,4
UTA Găgăuzia	1486,6	104,9	34,4	80,3

Ponderi semnificative în numărul total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze dețin agenții transportatori din municipiul Chișinău (63,5%), regiunile Centru (15,5%) și Nord (11,6%).

3.5. Comunicații

Servicii de comunicații. În ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2012, a sporit numărul de expedieri poștale a coletelor (+19,5%), corespondenței (+5,5%), de pensii, subvenții și indemnizații plătite prin intermediul oficiilor poștale (+4,1%). Totodată, s-a diminuat numărul de expedieri a mandatelor bănești poștale și telegrafice (-9,0%), telegramelor (-8,2%), ziarelor și revistelor (-4,6%).

Evoluția volumului de servicii pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2013		Informativ: ianuarie-septembrie 2012 în % față de ianuarie-septembrie 2011
	mii unități	în % față de ianuarie-septembrie 2012	
Expedieri poștale (trafic de ieșire):			
ziare și reviste (abonamente și vânzare cu bucată)	14687,0	95,4	93,8
corespondență	37627,0	105,5	105,2
colete	143,2	119,5	98,9
mandate bănești poștale și telegrafice	72,4	91,0	95,6
telegrame	19,3	91,8	88,6
Pensii, subvenții și indemnizații plătite	7000,0	104,1	100,7
Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă:	177432	97,1	111,8
interurbane (naționale)	164499	97,8	115,0
internaționale	12933	89,2	84,0
Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore:	5716,5	91,8	99,8
interurbane (naționale)	5025,6	92,5	101,9
internaționale	690,9	86,7	87,5

Mijloace de telefonie fixă. La 30 septembrie 2013 în rețeaua publică au fost în funcțiune 1119,7 mii posturi telefonice principale, din care 1017,5 mii - la domiciliu.

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

	Existent la 30.09.2013	În % față de 30.09.2012	Informativ: 30.09.2012 în % față de 30.09.2011
Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități	1119669	99,6	99,7
din care în:			
rețeaua urbană	599454	99,4	99,1
inclusiv la domiciliu	514156	99,7	99,6
rețeaua rurală	520215	99,9	100,4
inclusiv la domiciliu	503329	99,9	100,4

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ COLECTIVĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE

În ianuarie-septembrie 2013 structurile de cazare turistică colective au fost frecventate de 220,1 mii de turiști, din care 148,5 mii de turiști moldoveni (67,5% din total) și 71,6 mii de turiști străini (32,5%). Comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 s-a micșorat numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective (-0,2%), pe seama reducerii acestuia la vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă (-19,5%), pensiuni turistice și agroturistice (-5,0%) și structuri de întremare (-1,7%).

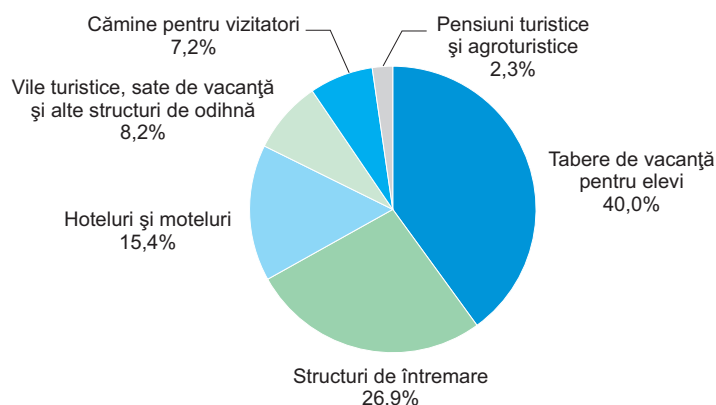
Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective, se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2013		Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012	
	turiști	din care, nerezidenți	turiști	din care, nerezidenți
Total	220144	71615	99,8	108,6
din care:				
Hoteluri și moteluri	93465	62872	106,7	107,5
Pensiuni turistice și agroturistice	9055	3248	95,0	120,9
Cămine pentru vizitatori	10687	1112	111,4	77,7
Structuri de întremare	23606	672	98,3	137,4
Tabere de vacanță pentru elevi	53617	46	101,1	131,4
Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă	29714	3665	80,5	130,1

Ponderi mai însemnate în numărul total de turiști străini cazați în structurile de primire turistică colective le-au revenit turiștilor din România (21,6%), Federația Rusă (11,3%), Ucraina (9,3%), Germania (6,6%), Italia (5,0%), Turcia (4,8%), Statele Unite ale Americii (4,7%), Polonia (2,9%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (2,8%), Franța (2,4%), Israel (2,1%), Bulgaria și Austria (cîte 1,8%), Belarus (1,4%).

La structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate 1242,0 mii de înnoptări ale turiștilor, cu 0,4% mai puțin față de perioada corespunzătoare din anul 2012. În numărul total de înnoptări înregistrate la structurile de primire turistică colective ponderea cea mai mare o dețin înnoptările cetățenilor moldoveni (87,0%).

Numărul de înnoptări înregistrate la structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, pe tipuri de structuri, în ianuarie-septembrie 2013 (în % față de total înnoptări)

În ianuarie-septembrie 2013 indicele de utilizare netă al capacității de cazare turistică în funcțiune pe total structuri de primire turistică colective a constituit 34,9%, inclusiv la structuri de întremare – 64,9%, cămine pentru vizitatori – 52,3%, tabere de vacanță pentru elevi – 48,0%, vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 17,9%, pensiuni turistice și agroturistice – 17,5%, hoteluri și moteluri – 17,2%.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

Agențiile de turism și turoperatorii au acordat în ianuarie-septembrie 2013 servicii turistice la 175,2 mii de turiști și excursioniști, cu 7,5% mai mult decât în perioada corespunzătoare din anul 2012.

Numărul de turiști și excursioniști după scopul vizitelor se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-septembrie 2013		Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012	
	turiști și excursioniști	turiști-zile	turiști și excursioniști	turiști-zile
Total	175227	1220195	107,5	97,2
Turism receptor				
<i>(primirea cetățenilor străini în țară) – total</i>	9701	30511	106,5	103,9
din care, în scopuri de:				
odihnă, recreere și agrement	4617	10828	95,6	86,0
afaceri și profesionale	4394	12108	116,2	118,7
tratament	444	6033	89,5	92,1
alte scopuri	246	1542	-	-
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total	140376	984190	109,7	101,2
din care, în scopuri de:				
odihnă, recreere și agrement	137749	964328	110,2	101,8
afaceri și profesionale	1187	5399	105,3	96,3
tratament	1132	11731	92,7	86,2
alte scopuri	308	2732	45,8	47,4
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	25150	205494	96,9	81,1

În ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2012, s-a majorat numărul de turiști și excursioniști participanți la turismul emițător și receptor, respectiv cu 9,7% și 6,5%, în același timp la turismul intern numărul acestora s-a diminuat cu 3,1%.

Din cei 9,7 mii de turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-septembrie 2013 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor, 47,6% au sosit în scopuri de afaceri și profesionale, 45,3% - de odihnă, recreere și agrement, 4,6% - de tratament, 2,5% - alte scopuri.

Prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor în ianuarie-septembrie 2013 au plecat în străinătate 140,4 mii de turiști și excursioniști, cu 9,7% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreere și agrement (98,1%).

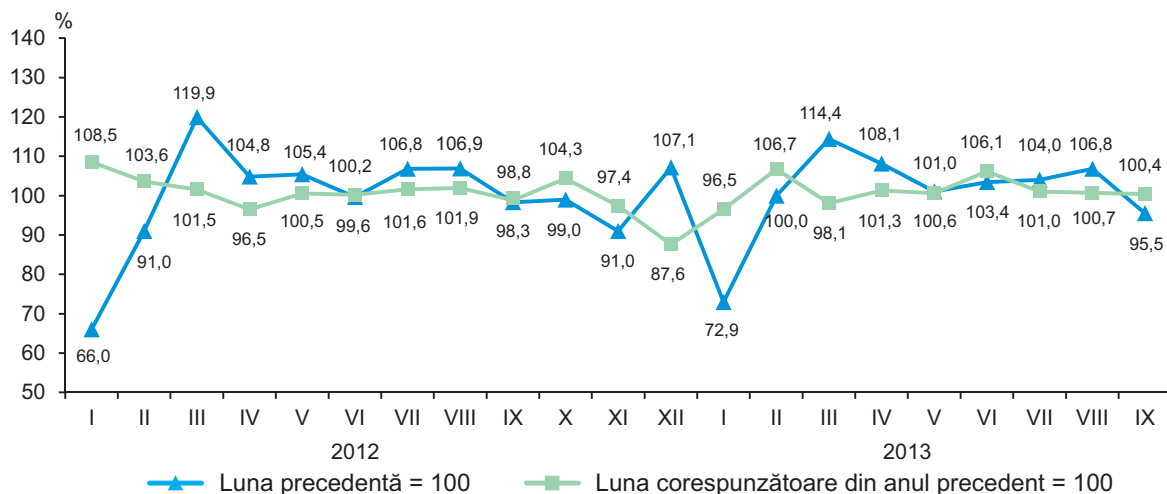
Numărul de turiști și excursionsiști străini, care au vizitat Republica Moldova și turiști și excursionsiști moldoveni, care au plecat în străinătate prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor în ianuarie-septembrie 2013 se prezintă astfel:

	Turiști și excursionsiști străini sosiți în țară		Turiști și excursionsiști moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
TOTAL	9701	100,0	140376	100,0
din care:				
România	1694	17,5	10324	7,4
Federația Rusă	1088	11,2	330	0,2
Polonia	741	7,6	270	0,2
Germania	660	6,8	251	0,2
Ucraina	658	6,8	7399	5,3
Italia	415	4,3	965	0,7
Statele Unite ale Americii	406	4,2	46	0,0
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	378	3,9	59	0,0
Austria	284	2,9	699	0,5
Franța	285	2,9	545	0,4
Olanda	258	2,7	50	0,0
Montenegro	251	2,6	189	0,1
Elveția	231	2,4	62	0,0
Suedia	217	2,2	16	0,0
Japonia	194	2,0	2	0,0
Turcia	184	1,9	53245	37,9
Bulgaria	174	1,8	50701	36,1
Israel	125	1,3	93	0,1
Slovenia	107	1,1	138	0,1
Grecia	81	0,8	8216	5,9
Egipt	1	0,0	1452	1,0
Alte țări	1269	13,1	5324	3,8

3.7. Cifra de afaceri în comerț și servicii

În luna septembrie 2013, **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul** a înregistrat o scădere de 4,5% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și o creștere de 0,4% comparativ cu luna septembrie 2012.

Evoluția lunară a indicilor volumului cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul

În ianuarie-septembrie 2013, **volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul** s-a majorat cu 1,2% (în prețuri comparabile) față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

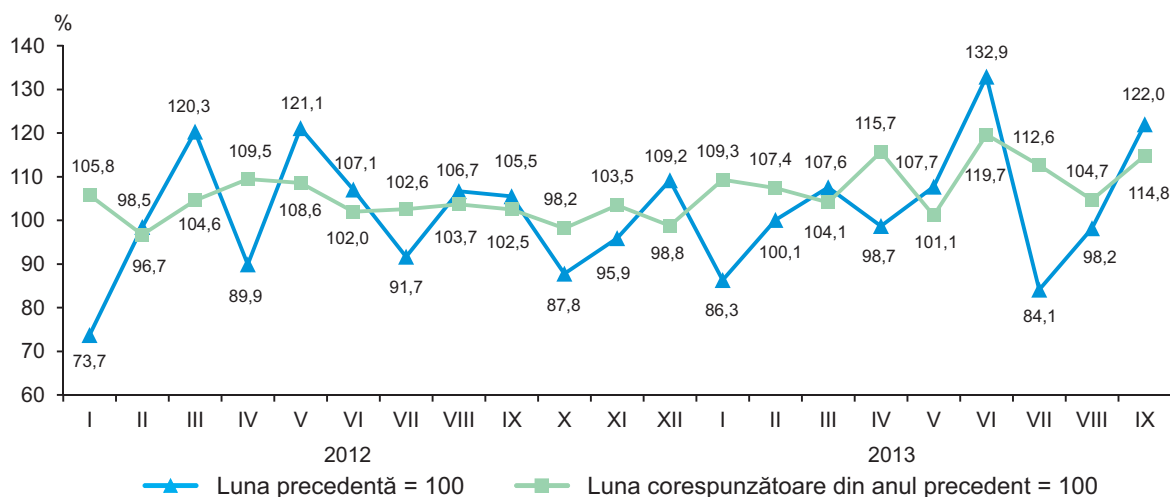
Indicii volumului cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul și serviciile de piață prestate populației, conform CAEM Rev.1.1.

Activitate economică	Septembrie 2013 în % față de:		Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012 ¹
	august 2013 ¹	septembrie 2012 ¹	
Comerț cu amănuntul	95,5	100,4	101,2
Servicii de piață prestate populației	122,0	114,8	110,2

¹ În prețuri comparabile

În luna septembrie 2013, **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** a fost în creștere cu 22,0% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și cu 14,8% comparativ cu luna septembrie 2012.

Evoluția lunară a indicilor volumului cifrei de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației

În ianuarie-septembrie 2013, **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** s-a majorat cu 10,2% (în prețuri comparabile) comparativ cu perioada similară din anul 2012.

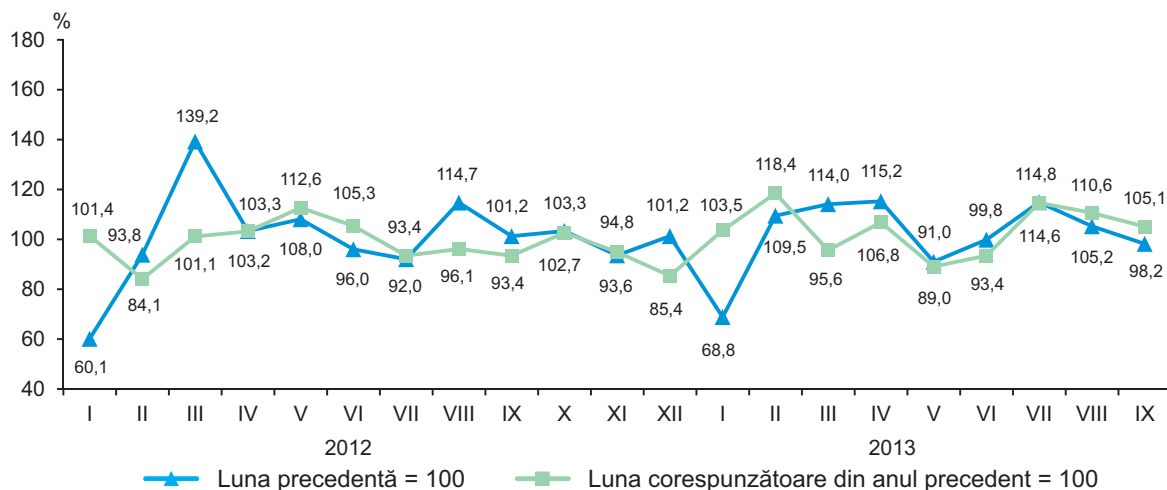
Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata și serviciile de piață prestate în special întreprinderilor, conform CAEM Rev.1.1.

Activitate economică	Septembrie 2013 în % față de:		Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012 ²
	august 2013 ²	septembrie 2012 ²	
Comerț cu ridicata	98,2	105,1	103,4
Servicii de piață prestate în special întreprinderilor	100,4	106,4	106,1

² În prețuri curente

În luna septembrie 2013, **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata** a înregistrat o scădere de 1,8% (în prețuri curente) față de luna precedentă și o creștere de 5,1% comparativ cu luna septembrie 2012.

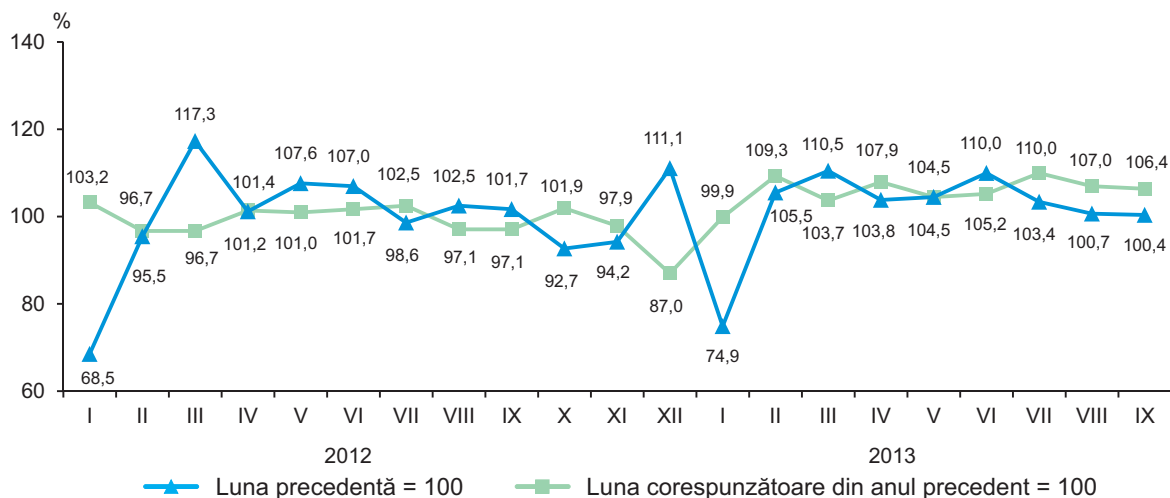
*Evoluția lunară a indicilor valorici ai cifrei de afaceri
pentru comerțul cu ridicata*

În ianuarie-septembrie 2013, **valoarea cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata** s-a majorat cu 3,4% (în prețuri curente) comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012.

În luna septembrie 2013, **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor** a înregistrat o creștere de 0,4% (în prețuri curente) față de luna precedentă și de 6,4% comparativ cu luna septembrie 2012.

*Evoluția lunară a indicilor valorici ai cifrei de afaceri
pentru serviciile de piață prestate întreprinderilor*

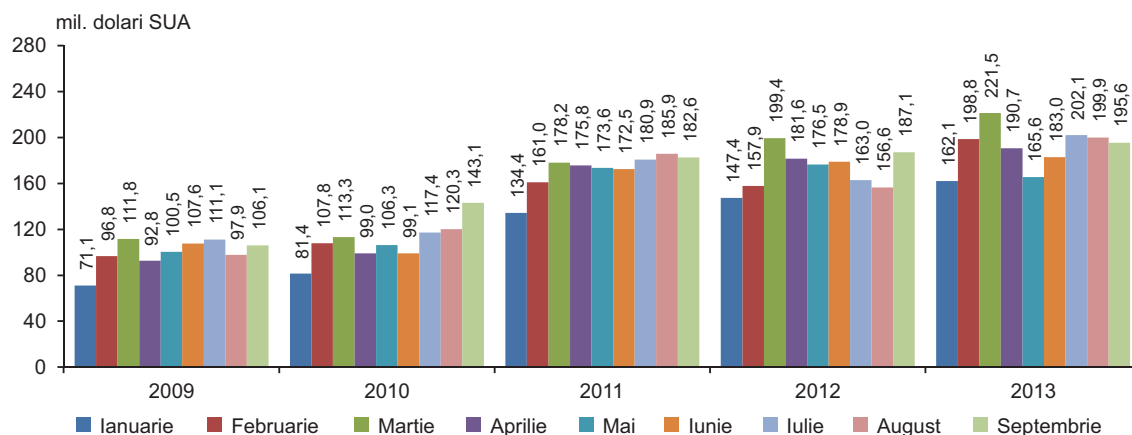

În ianuarie-septembrie 2013, **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor** s-a majorat cu 6,1% (în prețuri curente) față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

3.8. Comerț exterior

Exporturile de mărfuri realizate în luna septembrie 2013 s-au cifrat la 195,6 mil. dolari SUA, cu 2,1% mai puțin față de luna precedentă și cu 4,6% mai mult comparativ cu luna septembrie 2012.

Evoluția lunară a exporturilor

În ianuarie-septembrie 2013 **exporturile de mărfuri** au totalizat 1719,4 mil. dolari SUA, volum superior celui realizat în perioada similară din anul 2012 cu 11,0%.

Exporturile de mărfuri autohtone au constituit 1153,6 mil. dolari SUA (67,1% din total exporturi), înregistrând o creștere de 20,8% față de ianuarie-septembrie 2012, care a contribuit la sporirea exporturilor cu 12,8%.

Reexporturile de mărfuri au avut o valoare de 565,8 mil. dolari SUA, care echivalează cu o cotă de 32,9% în total exporturi. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 reexporturile de mărfuri s-au diminuat cu 4,7%.

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor și importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	1719,4	111,0	100,0	100,0	0,2	11,0
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	790,4	109,6	46,6	46,0	-3,2	4,5
țările CSI	689,7	103,4	43,1	40,1	2,6	1,4
alte țări	239,3	149,7	10,3	13,9	0,8	5,1
IMPORT – total	3970,5	106,3	100,0	100,0	1,1	6,3
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	1776,2	107,4	44,3	44,7	0,2	3,3
țările CSI	1207,8	103,2	31,3	30,4	-0,6	1,0
alte țări	986,5	108,3	24,4	24,9	1,5	2,0
BALANȚA COMERCIALĂ – total	-2251,1	103,0	100,0	100,0	x	x
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	-985,8	105,8	42,6	43,8	x	x
țările CSI	-518,1	103,1	23,0	23,0	x	x
alte țări	-747,2	99,5	34,4	33,2	x	x

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene (UE-28)** au însumat 790,4 mil. dolari SUA (cu 9,6% mai mult față de ianuarie-septembrie 2012), deținând o cotă de 46,0% în total exporturi (46,6% în ianuarie-septembrie 2012).

Țările CSI au fost prezente în **exporturile** Moldovei cu o pondere de 40,1% (în ianuarie-septembrie 2012 – 43,1%), ce corespunde unei valori de 689,7 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 3,4%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2012.

Primele 28 de țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 97,0% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2013		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	1719,4	111,0	100,0	100,0	0,2	11,0
din care:						
Federația Rusă	487,5	102,5	30,7	28,4	2,9	0,8
România	305,1	123,0	16,0	17,7	-2,1	3,7
Italia	124,4	79,0	10,2	7,2	0,6	-2,1
Turcia	107,5	de 2,6 ori	2,7	6,3	-0,9	4,3
Ucraina	99,2	115,6	5,5	5,8	-1,0	0,9
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	76,1	123,6	4,0	4,4	-0,6	0,9
Germania	74,8	144,6	3,3	4,3	-2,0	1,5
Belarus	63,0	113,5	3,6	3,7	0,3	0,5
Polonia	60,8	107,4	3,7	3,5	-0,2	0,3
Kazahstan	25,5	70,7	2,3	1,5	0,4	-0,7
Noua Zeelandă	23,5	152,4	1,0	1,4	1,0	0,5
Bulgaria	22,8	89,7	1,6	1,3	0,1	-0,2
Elveția	21,1	de 5,0 ori	0,3	1,2	0,1	1,1
Statele Unite ale Americii	20,3	97,0	1,3	1,2	0,2	0,0
Grecia	19,6	de 2,6 ori	0,5	1,1	-0,5	0,8
Republica Cehă	19,3	167,9	0,7	1,1	0,2	0,5
Georgia	18,5	133,4	0,9	1,1	0,3	0,3
Franța	18,1	104,7	1,1	1,1	0,3	0,1
Ungaria	13,0	61,6	1,4	0,8	0,4	-0,5
Austria	10,5	139,6	0,5	0,6	0,0	0,2
Irak	10,2	51,7	1,3	0,6	1,0	-0,6
Olanda	9,8	75,7	0,8	0,6	0,1	-0,2
Lituania	9,7	114,7	0,5	0,6	-0,3	0,1
Slovacia	5,7	143,9	0,3	0,3	0,0	0,1
Uzbekistan	5,5	88,1	0,4	0,3	0,1	0,0
Belgia	4,8	70,7	0,4	0,3	0,0	-0,1
Spania	4,7	110,9	0,3	0,3	0,2	0,0
Azerbaidjan	4,4	127,3	0,2	0,3	0,0	0,1

Analiza evoluției exporturilor pe țări în ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada similară din anul 2012 relevă, că majorarea livrărilor către Turcia (de 2,6 ori), România (+23,0%), Germania (+44,6%), Elveția (de 5,0 ori), Ucraina (+15,6%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+23,6%), Federația Rusă (+2,5%), Grecia (de 2,6 ori), Belarus (+13,5%), Noua Zeelandă (+52,4%), Republica Cehă (+67,9%), Polonia (+7,4%), Georgia (+33,4%), Austria (+39,6%), Franța (+4,7%), Lituania (+14,7%), Slovacia (+43,9%) și Azerbaidjan (+27,3%) a contribuit la creșterea pe total exporturi cu 16,7%.

Totodată, s-au diminuat exporturile către Italia (-21,0%), Kazahstan (-29,3%), Irak (-48,3%), Ungaria (-38,4%), Bulgaria (-10,3%), Olanda (-24,3%) și Belgia (-29,3%), atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 4,4%.

Exporturile de mărfuri structurate conform Clasificării Standard de Comerț Internațional se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	1719,4	111,0	100,0	100,0	0,2	11,0
din care:						
Produse alimentare și animale vii	331,6	117,6	18,2	19,3	0,4	3,2
Animale vii	5,1	83,6	0,4	0,3	0,0	-0,1
Carne și preparate din carne	11,6	74,9	1,0	0,7	0,3	-0,3
Produse lactate și ouă de păsări	12,3	154,4	0,5	0,7	0,0	0,3
Cereale și preparate pe bază de cereale	94,6	de 2,8 ori	2,2	5,5	-2,3	3,9
Legume și fructe	175,4	97,7	11,6	10,2	1,4	-0,3
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	25,0	124,7	1,3	1,5	0,9	0,3
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	3,2	140,4	0,1	0,2	0,0	0,1
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	2,4	16,9	0,9	0,1	0,1	-0,7
Produse și preparate alimentare diverse	2,0	83,5	0,2	0,1	0,0	0,0
Băuturi și tutun	192,3	113,8	10,9	11,2	2,1	1,5
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	173,9	122,5	9,2	10,1	1,7	2,1
Tutun brut și prelucrat	18,4	67,8	1,7	1,1	0,4	-0,6
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	181,0	147,7	7,9	10,5	-6,1	3,8
Piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute	4,2	119,5	0,2	0,2	0,0	0,0
Semințe și fructe oleaginoase	105,4	149,8	4,5	6,1	-3,7	2,3
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	5,2	110,8	0,3	0,3	0,0	0,0
Lemn și plută	0,5	64,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Pastă de hârtie și deșeuri de hârtie	1,4	124,8	0,1	0,1	0,0	0,0
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	1,3	125,0	0,1	0,1	-0,1	0,0
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	10,4	68,5	1,0	0,6	0,3	-0,3
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	50,6	de 2,2 ori	1,5	3,0	-2,6	1,8
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	2,0	75,5	0,2	0,1	0,0	0,0
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	18,7	de 2,0 ori	0,6	1,1	-0,5	0,6
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	12,2	de 2,1 ori	0,4	0,7	-0,7	0,4
Gaz și produse industriale obținute din gaz	6,5	183,8	0,2	0,4	0,2	0,2
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	17,6	27,9	4,1	1,0	1,2	-2,9
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	17,6	27,9	4,1	1,0	1,2	-2,9
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	131,5	125,6	6,8	7,6	1,4	1,7

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
Produse chimice organice	0,8	64,9	0,1	0,0	-0,1	0,0
Produse tanante sau colorante	1,7	130,4	0,1	0,1	0,0	0,0
Produse medicinale și farmaceutice	80,5	135,7	3,8	4,7	0,6	1,4
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	36,2	109,1	2,2	2,1	0,9	0,2
Materiale plastice sub forme primare	3,9	111,1	0,2	0,2	0,0	0,0
Materiale plastice prelucrate	7,3	144,4	0,3	0,4	0,0	0,1
Alte materiale și produse chimice	1,0	108,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	192,6	118,2	10,5	11,2	0,6	1,9
Piele, altă piele și blană prelucrate	1,6	73,5	0,1	0,1	0,0	0,0
Cauciuc prelucrat	12,2	80,4	1,0	0,7	0,0	-0,2
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	6,2	70,7	0,6	0,3	0,1	-0,2
Hîrtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hîrtie sau din carton	15,9	150,5	0,7	0,9	-0,3	0,3
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	58,2	84,9	4,4	3,4	1,1	-0,7
Articole din minerale nemetalice	40,8	142,9	1,8	2,4	-0,4	0,8
Fier și oțel	6,7	93,2	0,5	0,4	0,0	0,0
Metale neferoase	3,2	de 2,1 ori	0,1	0,2	0,1	0,1
Articole prelucrate din metal	47,8	de 2,3 ori	1,3	2,8	0,0	1,8
Mașini și echipamente pentru transport	276,1	105,5	16,9	16,1	0,7	0,9
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	7,1	95,4	0,5	0,4	-0,1	0,0
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	12,0	70,3	1,1	0,7	-0,4	-0,3
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	3,1	107,1	0,2	0,2	-0,1	0,0
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	34,0	91,8	2,4	2,0	-0,7	-0,2
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	0,7	101,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	2,2	56,7	0,2	0,1	-0,3	-0,1
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	179,6	128,1	9,1	10,5	1,3	2,5
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	33,5	93,6	2,3	2,0	0,4	-0,2
Alte echipamente de transport	3,9	23,2	1,1	0,2	0,6	-0,8
Articole manufacturate diverse	377,5	101,7	24,0	22,0	0,3	0,4
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	6,1	97,8	0,4	0,4	0,1	0,0

	ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
Mobilă și părțile ei	74,7	110,5	4,4	4,3	0,6	0,5
Articole de voiaj; sacoșe și similare	14,0	103,5	0,9	0,8	0,0	0,0
Îmbrăcăminte și accesorii	195,5	100,6	12,5	11,4	-1,0	0,1
Încălțăminte	29,0	86,5	2,2	1,7	-0,3	-0,3
Instrumente și aparate profesionale, științifice și de control	25,8	107,2	1,6	1,5	0,8	0,1
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	0,9	de 2,7 ori	0,0	0,1	0,0	0,0
Alte articole diverse	31,5	99,6	2,0	1,8	0,1	0,0

Structura exporturilor de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, indică o continuă creștere a activităților tradiționale pentru economia țării noastre.

Exporturile de articole manufacturate diverse s-au situat pe primul loc, cu o pondere de 22,0% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au deținut exporturile de îmbrăcăminte și accesorii (51,8% din total secțiune și 11,4% din total exporturi), mobilă și părțile ei (19,8% din total secțiune și 4,3% din total exporturi), încălțăminte (7,7% din total secțiune și 1,7% din total exporturi), instrumente și aparate profesionale, științifice și de control (6,8% din total secțiune și 1,5% din total exporturi), articole de voiaj; sacoșe și similare (3,7% din total secțiune și 0,8% din total exporturi).

Exporturile de produse alimentare și animale vii s-au situat pe locul doi, reprezentând 19,3% în totalul valoric al exporturilor. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au avut exporturile de legume și fructe (52,9% din total secțiune și 10,2% din total exporturi), cereale și preparate pe bază de cereale (28,5% din total secțiune și 5,5% din total exporturi), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (7,5% din total secțiune și 1,5% din total exporturi), produse lactate și ouă de păsări (3,7% din total secțiune și 0,7% din total exporturi), carne și preparate din carne (3,5% din total secțiune și 0,7% din total exporturi), animale vii (1,5% din total secțiune și 0,3% din total exporturi), cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (1,0% din total secțiune și 0,2% din total exporturi), hrană destinată animalelor (0,7% din total secțiune și 0,1% din total exporturi).

Exporturile de mașini și echipamente pentru transport s-au clasat pe locul trei, deținând o cotă de 16,1% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au avut exporturile de mașini și aparate electrice (65,1% din total secțiune și 10,5% din total exporturi), vehicule rutiere (12,1% din total secțiune și 2,0% din total exporturi), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (12,3% din total secțiune și 2,0% din total exporturi), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (4,3% din total secțiune și 0,7% din total exporturi), mașini generatoare de putere și echipamentele lor (2,6% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor (1,1% din total secțiune și 0,2% din total exporturi), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (0,8% din total secțiune și 0,1% din total exporturi).

Exporturile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă s-au plasat pe locul patru, deținând o cotă de 11,2% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au avut exporturile de fire, țesături și articole textile (30,2% din total secțiune și 3,4% din total exporturi), articole prelucrate din metal (24,8% din total secțiune și 2,8% din total exporturi), articole din minerale nemetalice (21,2% din total secțiune și 2,4% din total exporturi), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (8,2% din total secțiune și 0,9% din total exporturi), cauciuc prelucrat (6,4% din total secțiune și 0,7% din total exporturi), fier și oțel (3,5% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), articole din lemn, exclusiv mobilă (3,2% din total secțiune și 0,3% din total exporturi). Cea mai mare parte din exportul de articole prelucrate din metal (58,2%) au constituit reexporturile de ornamente, decorațiuni, îmbinări metalice, articole de feronerie pentru construcție, mobilă și autovehicule.

Exporturile de băuturi și tutun s-au situat pe locul cinci, reprezentând 11,2% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi exporturile de băuturi alcoolice și nealcoolice (90,5% din total secțiune și 10,1% din total exporturi), tutun brut și prelucrat (9,5% din total secțiune și 1,1% din total exporturi).

Exporturile de materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili, s-au clasat pe locul șase cu o pondere de 10,5% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi semnificative au deținut exporturile

de semințe și fructe oleaginoase (58,3% din total secțiune și 6,1% din total exporturi), minereuri metalifere și deșeuri din metale (28,0% din total secțiune și 3,0% din total exporturi), îngrășăminte naturale și minerale naturale (5,8% din total secțiune și 0,6% din total exporturi), cauciuc brut (2,9% din total secțiune și 0,3% din total exporturi), piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute (2,3% din total secțiune și 0,2% din total exporturi).

Exporturile de produse chimice și produse derivate s-au situat pe locul șapte, reprezentând 7,6% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au avut exporturile de produse medicinale și farmaceutice (61,2% din total secțiune și 4,7% din total exporturi), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (27,5% din total secțiune și 2,1% din total exporturi), materiale plastice prelucrate (5,5% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), materiale plastice sub forme primare (3,0% din total secțiune și 0,2% din total exporturi). Cea mai mare parte (83,9%) din produsele medicinale și farmaceutice exportate au constituit reexporturile.

În continuare urmează secțiunea „Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală”, cu o pondere de 1,0% în total exporturi.

În ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012 s-au marcat creșteri substanțiale la exporturile de cereale și preparate pe bază de cereale (de 2,8 ori), mașini și aparate electrice (+28,1%), semințe și fructe oleaginoase (+49,8%), băuturi alcoolice și nealcoolice (+22,5%), minereuri metalifere și deșeuri de metale (de 2,2 ori), articole prelucrate din metal (de 2,3 ori), produse medicinale și farmaceutice (+35,7%), articole din minerale nemetalice (+42,9%), mobilă și părțile ei (+10,5%), petrol, produse petroliere și produse înrudite (de 2,1 ori), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (+24,7%), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (+50,5%), produse lactate și ouă de păsări (+54,4%), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (+9,1%), gaz și produse industriale obținute din gaz (+83,8%), îmbrăcăminte și accesorii (+0,6%), instrumente și aparate profesionale, științifice și de control (+7,2%), materiale plastice prelucrate (+44,4%), cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (+40,4%), metale neferoase (de 2,1 ori), care au favorizat creșterea pe total exporturi cu 19,3%.

Totodată, s-au micșorat exporturile de grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate (-72,1%), fire, țesături și articole textile (-15,1%), hrană destinată animalelor (-83,1%), tutun brut și prelucrat (-32,2%), legume și fructe (-2,3%), încălțăminte (-13,5%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (-29,7%), carne și preparate din carne (-25,1%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (-31,5%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (-8,2%), vehicule rutiere (-6,4%), cauciuc prelucrat (-19,6%), articole din lemn, exclusiv mobilă (-29,3%), animale vii (-16,4%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (-43,3%), atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 7,4%.

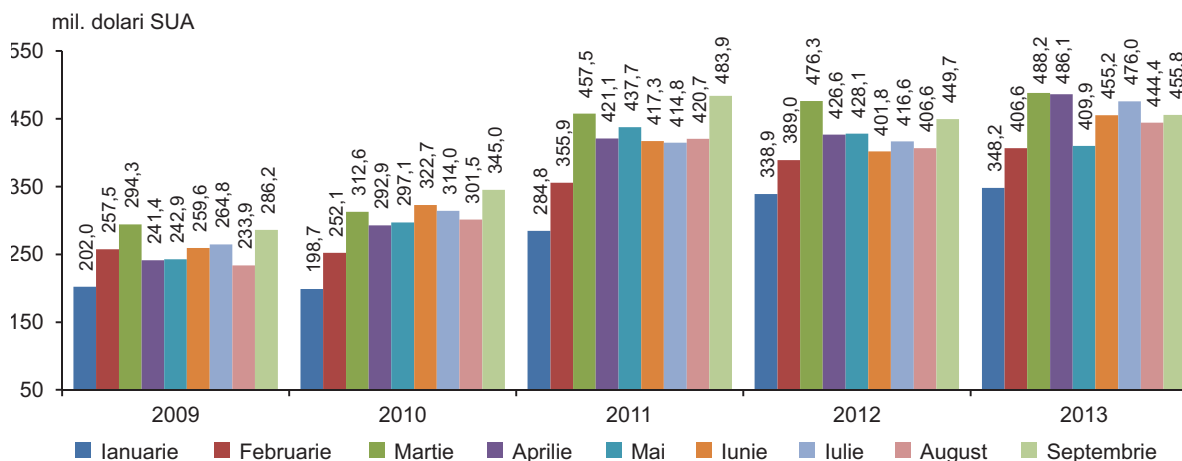
Importurile de mărfuri realizate în luna septembrie 2013 au însumat 455,8 mil. dolari SUA, cu 2,6% mai mult față de luna anterioară și cu 1,4% - comparativ cu luna septembrie 2012.

În ianuarie-septembrie 2013 **importurile** au totalizat 3970,5 mil. dolari SUA, volum superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2012 cu 6,3%.

Importurile din **țările Uniunii Europene** (UE-28) s-au cifrat la 1776,2 mil. dolari SUA (cu 7,4% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2012), deținând o pondere de 44,7% în total importuri (44,3% în ianuarie-septembrie 2012).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 1207,8 mil. dolari SUA (cu 3,2% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2012), care echivalează cu o cotă de 30,4% în total importuri (31,3% în ianuarie-septembrie 2012).

Evoluția lunară a importurilor

Primele 35 de țări-partenere în derularea importurilor, care dețineau 96,4% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2013		Pondere, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
IMPORT – total	3970,5	106,3	100,0	100,0	1,1	6,3
din care:						
Federația Rusă	547,4	96,7	15,2	13,8	0,7	-0,5
România	507,2	113,9	11,9	12,8	0,7	1,7
Ucraina	484,2	111,4	11,6	12,2	-1,0	1,3
China	344,7	119,5	7,7	8,7	0,2	1,5
Germania	289,3	104,6	7,4	7,3	-0,5	0,3
Turcia	287,2	102,0	7,5	7,2	0,6	0,1
Italia	244,8	104,3	6,3	6,2	-0,4	0,3
Belarus	143,1	102,6	3,7	3,6	0,0	0,1
Polonia	102,0	95,0	2,9	2,6	0,4	-0,1
Austria	94,5	113,4	2,2	2,4	0,5	0,3
Franța	76,0	119,6	1,7	1,9	0,0	0,3
Ungaria	74,3	112,8	1,8	1,9	-0,2	0,2
Bulgaria	65,0	118,7	1,5	1,6	0,2	0,3
Statele Unite ale Americii	56,3	89,4	1,7	1,4	0,2	-0,2
Republica Cehă	50,1	106,4	1,3	1,3	0,1	0,1
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	45,8	101,2	1,2	1,2	-0,1	0,0
Israel	39,9	124,4	0,9	1,0	0,5	0,2
Olanda	35,5	106,0	0,9	0,9	0,0	0,1
Spania	32,7	106,8	0,8	0,8	0,0	0,1
Belgia	28,5	108,4	0,7	0,7	0,0	0,1
Japonia	28,0	128,0	0,6	0,7	-0,2	0,2
Grecia	27,7	68,7	1,1	0,7	-0,5	-0,3
India	26,1	111,8	0,6	0,7	-0,1	0,1
Elveția	25,9	106,2	0,7	0,7	-0,1	0,0
Coreea de Sud	23,1	94,1	0,7	0,6	0,1	0,0
Kazahstan	20,5	111,4	0,5	0,5	-0,1	0,1
Slovacia	17,1	100,8	0,5	0,4	0,1	0,0
Suedia	14,8	83,6	0,5	0,4	0,0	-0,1
Slovenia	14,3	120,0	0,3	0,4	-0,1	0,1
Taiwan, provincie a Chinei	13,8	110,3	0,3	0,3	0,0	0,0
Vietnam	12,2	93,8	0,3	0,3	0,0	0,0
Serbia	11,4	124,3	0,2	0,3	0,1	0,1
Finlanda	10,9	115,3	0,3	0,3	-0,1	0,0
Danemarca	10,1	98,7	0,3	0,3	0,1	0,0
Lituania	10,0	83,4	0,3	0,3	0,0	-0,1

Analiza evoluției importurilor pe țări în ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada similară din anul 2012 relevă, că majorarea livrărilor din România (+13,9%), China (+19,5%), Ucraina (+11,4%), Germania (+4,6%), Italia (+4,3%), Austria (+13,4%), Franța (+19,6%), Bulgaria (+18,7%), Ungaria (+12,8%), Israel (+24,4%), Japonia (+28,0%), Turcia (+2,0%), Belarus (+2,6%), Republica Cehă (+6,4%), Olanda (+6,0%), Spania (+6,8%), Belgia (+8,4%), India (+11,8%), Kazahstan (+11,4%), Slovenia (+20,0%) și Serbia (+24,3%) a contribuit la creșterea pe total importuri cu 7,6%.

Totodată, s-au diminuat importurile din Federația Rusă (-3,3%), Grecia (-31,3%), Statele Unite ale Americii (-10,6%), Polonia (-5,0%), Suedia (-16,4%) și Lituania (-16,6%), atenuînd astfel creșterea pe total importuri cu 1,3%.

Importurile de mărfuri structurate conform Clasificării Standard de Comerț Internațional se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
IMPORT – total	3970,5	106,3	100,0	100,0	1,1	6,3
din care:						
Produse alimentare și animale vii	408,3	107,6	10,2	10,3	0,8	0,8
Animale vii	5,2	85,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Carne și preparate din carne	32,1	99,1	0,9	0,8	0,3	0,0
Produse lactate și ouă de păsări	33,7	121,6	0,7	0,8	0,1	0,2
Pește, crustacee, moluște	35,4	104,0	0,9	0,9	0,1	0,0
Cereale și preparate pe bază de cereale	61,5	96,8	1,7	1,6	0,2	-0,1
Legume și fructe	96,0	104,1	2,5	2,4	-0,2	0,1
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	33,8	163,6	0,5	0,9	0,2	0,3
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	38,0	106,4	1,0	1,0	0,0	0,1
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	17,2	115,3	0,4	0,4	0,0	0,1
Produse și preparate alimentare diverse	55,4	106,0	1,4	1,4	0,0	0,1
Băuturi și tutun	105,6	103,8	2,7	2,7	0,1	0,1
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	57,9	124,4	1,2	1,5	0,3	0,3
Tutun brut și prelucrat	47,7	86,4	1,5	1,2	-0,2	-0,2
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	89,4	108,7	2,2	2,2	-0,1	0,2
Semințe și fructe oleaginoase	16,1	119,5	0,4	0,4	0,0	0,1
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	5,9	110,7	0,1	0,1	0,0	0,0
Lemn și plută	19,5	100,8	0,5	0,5	0,0	0,0
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	9,8	87,8	0,3	0,2	0,0	-0,1
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	14,2	122,2	0,3	0,4	0,1	0,1
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	0,6	38,5	0,1	0,0	-0,3	0,0
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	23,0	117,4	0,5	0,6	0,1	0,1
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	873,5	102,1	22,9	22,0	1,6	0,5
Cărbune, cocs și brichete	16,1	92,2	0,5	0,4	-0,1	0,0
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	460,8	99,5	12,4	11,6	0,0	-0,1
Gaz și produse industriale obținute din gaz	312,5	94,0	8,9	7,9	1,3	-0,5
Energie electrică	84,1	197,2	1,1	2,1	0,4	1,1
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	13,8	122,0	0,3	0,3	0,1	0,1

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie- septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
Uleiuri și grăsimi de origine animală	1,3	103,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	10,7	130,1	0,2	0,3	0,1	0,1
Alte uleiuri și grăsimi animale sau vegetale prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală, amestecuri sau preparate necomestibile din uleiuri animale sau vegetale	1,8	97,8	0,1	0,0	0,0	0,0
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	575,5	111,1	13,9	14,5	0,8	1,5
Produse chimice organice	11,4	99,3	0,3	0,3	0,0	0,0
Produse chimice anorganice	12,0	145,3	0,2	0,3	-0,1	0,1
Produse tanante și colorante	26,2	107,6	0,7	0,7	0,0	0,0
Produse medicinale și farmaceutice	175,6	110,7	4,2	4,4	0,4	0,5
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	103,4	104,8	2,6	2,6	0,5	0,1
Îngrășăminte minerale sau chimice	43,8	132,3	0,9	1,1	0,0	0,3
Materiale plastice sub forme primare	44,8	104,1	1,2	1,1	-0,1	0,0
Materiale plastice prelucrate	74,1	112,4	1,8	1,9	0,1	0,2
Alte materiale și produse chimice	84,2	112,8	2,0	2,1	0,0	0,3
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	732,8	105,8	18,5	18,5	-0,4	1,1
Piele, altă piele și blană prelucrate	18,4	109,5	0,4	0,5	-0,1	0,0
Cauciuc prelucrat	52,8	97,0	1,5	1,3	0,0	0,0
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	48,4	102,2	1,3	1,2	0,1	0,0
Hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	78,1	111,0	1,9	2,0	-0,3	0,2
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	200,0	96,4	5,5	5,0	0,2	-0,2
Articole din minerale nemetalice	102,8	110,1	2,5	2,6	0,0	0,3
Fier și oțel	105,4	116,3	2,4	2,7	-0,2	0,4
Metale neferoase	19,9	126,8	0,4	0,5	0,0	0,1
Articole prelucrate din metal	107,0	110,7	2,6	2,7	-0,1	0,3
Mașini și echipamente pentru transport	819,6	107,6	20,4	20,6	-1,9	1,5
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	13,0	87,1	0,4	0,3	-0,1	-0,1
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	115,1	107,7	2,9	2,9	-0,7	0,2
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	5,0	86,4	0,2	0,1	-0,1	0,0
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	124,1	106,5	3,1	3,1	-0,2	0,2
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	33,0	126,3	0,7	0,8	0,1	0,2
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	82,6	113,3	1,9	2,1	-0,5	0,3

	Ianuarie-septembrie 2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2012	2013	2012	2013
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	258,0	113,6	6,1	6,5	-0,1	0,8
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	184,9	102,8	4,8	4,7	-0,5	0,1
Alte echipamente de transport	3,9	34,2	0,3	0,1	0,2	-0,2
Articole manufacturate diverse	352,0	106,3	8,9	8,9	0,1	0,5
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	28,2	95,0	0,8	0,7	0,1	-0,1
Mobilă și părțile ei	49,0	99,0	1,3	1,2	0,1	0,0
Articole de voiaj; sacoșe și similare	4,0	122,5	0,1	0,1	0,0	0,0
Îmbrăcăminte și accesorii	78,8	117,1	1,8	2,0	0,0	0,3
Încălțăminte	24,2	96,7	0,7	0,6	0,0	0,0
Instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control	40,9	119,8	0,9	1,0	0,0	0,2
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	6,4	116,0	0,2	0,2	0,0	0,0
Alte articole diverse	120,5	103,4	3,1	3,1	-0,1	0,1

Structura importurilor de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, indică dominarea în continuare a produselor necesare pentru funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației.

Importurile de combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate au deținut 22,0% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi petrolul și produsele petroliere (52,8% din total secțiune și 11,6% din total importuri), gazul și produsele industriale obținute din gaz (35,8% din total secțiune și 7,9% din total importuri), energia electrică (9,6% din total secțiune și 2,1% din total importuri), cărbunele, cocsul și brichetele (1,8% din total secțiune și 0,4% din total importuri).

Importurile de mașini și echipamente pentru transport au avut o cotă de 20,6% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au deținut mașinile și aparatele electrice (31,5% din total secțiune și 6,5% din total importuri), vehiculele rutiere (22,6% din total secțiune și 4,7% din total importuri), mașinile și aparatele industriale cu aplicații generale (15,1% din total secțiune și 3,1% din total importuri), mașinile și aparatele specializate pentru industriile specifice (14,0% din total secțiune și 2,9% din total importuri), aparatele și echipamentele de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (10,1% din total secțiune și 2,1% din total importuri), mașinile și aparatele de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor (4,0% din total secțiune și 0,8% din total importuri), mașinile generatoare de putere și echipamentele lor (1,6% din total secțiune și 0,3% din total importuri).

Importurile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au deținut o pondere de 18,5% în total importuri, preponderente fiind firele, țesăturile și articolele textile (27,3% din total secțiune și 5,0% din total importuri), articolele prelucrate din metal (14,6% din total secțiune și 2,7% din total importuri), fierul și oțelul (14,4% din total secțiune și 2,7% din total importuri), articolele din minerale nemetalice (14,0% din total secțiune și 2,6% din total importuri), hîrtia, cartonul și articolele din pastă de celuloză, din hîrtie sau din carton (10,7% din total secțiune și 2,0% din total importuri), cauciucul prelucrat (7,2% din total secțiune și 1,3% din total importuri), articolele din lemn, exclusiv mobilă (6,6% din total secțiune și 1,2% din total importuri), metalele neferoase (2,7% din total secțiune și 0,5% din total importuri), pielea și blănurile prelucrate (2,5% din total secțiune și 0,5% din total importuri).

Importurile de produse chimice și produse derivate au reprezentat 14,5% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate le-au revenit produselor medicinale și farmaceutice (30,5% din total secțiune și 4,4% din total importuri), uleiurilor esențiale, rezinoidelor și substanțelor parfumate, preparatelor pentru toaletă, produselor pentru înfrumusețare (18,0% din total secțiune și 2,6% din total

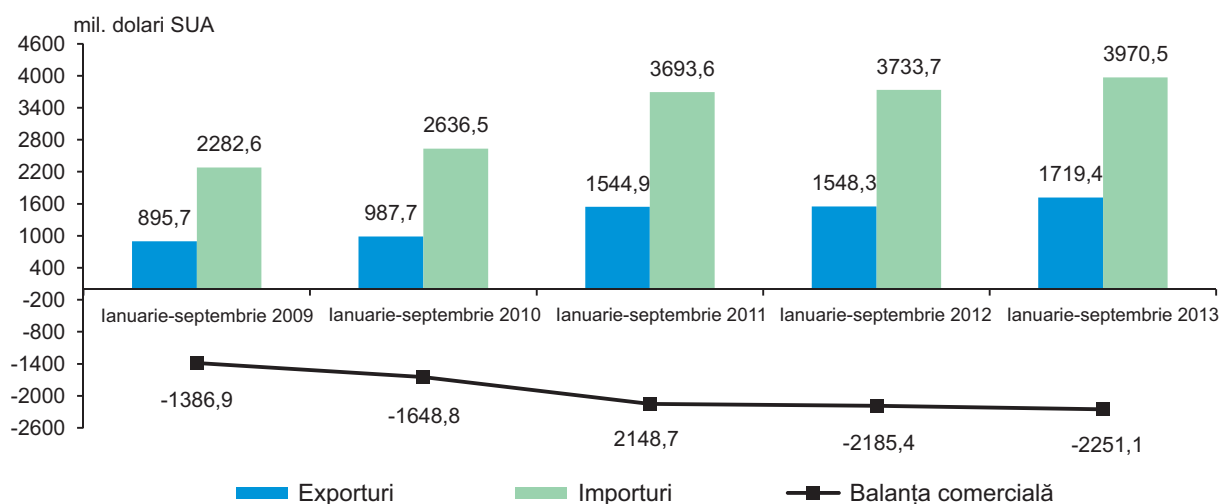
importuri), materialelor plastice prelucrate (12,9% din total secțiune și 1,9% din total importuri), materialelor plastice sub forme primare (7,8% din total secțiune și 1,1% din total importuri), îngrășămintelor minerale sau chimice (7,6% din total secțiune și 1,1% din total importuri), produselor tanante sau colorante (4,5% din total secțiune și 0,7% din total importuri), produselor chimice anorganice (2,1% din total secțiune și 0,3% din total importuri), produselor chimice organice (2,0% din total secțiune și 0,3% din total importuri).

Importurile de produse alimentare și animale vii au înregistrat o pondere de 10,3% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi legumele și fructele (23,5% din total secțiune și 2,4% din total importuri), cerealele și preparatele pe bază de cereale (15,1% din total secțiune și 1,6% din total importuri), cafeaua, ceaiul, cacao și condimentele (9,3% din total secțiune și 1,0% din total importuri), peștele, crustaceele și moluștele (8,7% din total secțiune și 0,9% din total importuri), zahărul, preparatele pe bază de zahăr; mierea (8,3% din total secțiune și 0,9% din total importuri), produsele lactate și ouăle de păsări (8,2% din total secțiune și 0,8% din total importuri), carnea și preparatele din carne (7,8% din total secțiune și 0,8% din total importuri), hrană destinată animalelor (4,2% din total secțiune și 0,4% din total importuri).

În ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012 au sporit importurile de energie electrică (+97,2%), mașini și aparate electrice (+13,6%), produse medicinale și farmaceutice (+10,7%), fier și oțel (+16,3%), articole prelucrate din metal (+10,7%), articole din minerale nemetale (+10,1%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (+13,3%), îmbrăcăminte și accesorii (+17,1%), băuturi alcoolice și nealcoolice (+24,4%), îngrășăminte minerale sau chimice (+32,3%), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (+63,6%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (+6,5%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (+7,7%), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (+11,0%), materiale plastice prelucrate (+12,4%), instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control (+19,8%), produse lactate și ouă de păsări (+21,6%), mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor (+26,3%), vehicule rutiere (+2,8%), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (+4,8%), legume și fructe (+4,1%), cafea, ceai, cacao și condimente (+6,4%), metale neferoase (+26,8%), hrană destinată animalelor (+15,3%), semințe și fructe oleaginoase (+19,5%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (+22,2%), produse chimice anorganice (+45,3%), grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate (+30,1%), favorizând astfel creșterea pe total importuri cu 7,3%.

Totodată, au scăzut importurile de gaz și produse industriale obținute din gaz (-6,0%), fire, țesături, articole textile (-3,6%), tutun brut și prelucrat (-13,6%), construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat (-5,0%), mașini generatoare de putere și echipamentele lor (-12,9%), petrol și produse petroliere (-0,5%), fibre textile și deșeurile (-12,2%), cereale și preparate pe bază de cereale (-3,2%), atenuând astfel creșterea pe total importuri cu 1,4%.

Tendențele comerțului exterior

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-septembrie 2013 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 2251,1 mil. dolari SUA, cu 65,7 mil. dolari SUA (+3,0%) mai mare față de cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2012. Cu țările Uniunii Europene (UE-28) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 985,8 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2012 – 931,9 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI - de 518,1 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2012 – 502,5 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări - parteneri se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
	2012	2013	
BALANȚA COMERCIALĂ – total, mil. dolari SUA	-2185,4	-2251,1	103,0
din care:			
Ucraina	-348,9	-385,0	110,3
China	-283,4	-341,8	120,6
Germania	-224,9	-214,5	95,4
România	-197,2	-202,1	102,5
Turcia	-240,2	-179,7	74,8
Italia	-77,2	-120,4	155,9
Austria	-75,8	-84,0	110,8
Belarus	-84,0	-80,1	95,3
Ungaria	-44,8	-61,3	137,1
Federația Rusă	-90,6	-59,9	66,2
Franța	-46,2	-57,9	125,1
Bulgaria	-29,3	-42,2	143,8
Polonia	-50,7	-41,2	81,1
Israel	-30,7	-36,2	118,3
Statele Unite ale Americii	-42,0	-36,0	85,7
Republica Cehă	-35,6	-30,8	86,6
Spania	-26,5	-28,0	106,1
Japonia	-21,0	-27,6	131,8
Olanda	-20,5	-25,7	125,2
India	-19,8	-25,6	129,0
Belgia	-19,5	-23,7	121,6
Coreea de Sud	-24,5	-22,8	92,8
Slovenia	-11,2	-13,9	124,3
Suedia	-16,0	-13,8	86,6
Taiwan, provincie a Chinei	-12,2	-13,1	107,2
Slovacia	-13,0	-11,4	87,6
Vietnam	-12,7	-11,0	86,6
Finlanda	-8,7	-10,5	119,8
Serbia	-7,7	-10,1	131,2
Danemarca	-9,4	-9,3	97,6
Grecia	-32,7	-8,1	24,7
Elveția	-20,2	-4,8	24,0
Uzbekistan	0,4	-3,2	x
Lituania	-3,5	-0,3	8,7
Azerbaidjan	3,1	4,2	135,4
Kazahstan	17,7	5,0	28,2
Irak	19,8	10,2	51,7
Georgia	12,1	14,6	120,1
Noua Zeelandă	12,6	21,0	166,4
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	16,3	30,3	185,7

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
	2012	2013	
BALANȚA COMERCIALĂ – total, mil. dolari SUA	-2185,4	-2251,1	103,0
din care:			
Produse alimentare și animale vii	-97,5	-76,7	78,7
Animale vii	0,0	-0,1	x
Carne și preparate din carne	-16,8	-20,5	121,4
Produse lactate și ouă de păsări	-19,7	-21,4	108,3
Pește, crustacee, moluște	-34,0	-35,4	104,3
Cereale și preparate pe bază de cereale	-29,4	33,1	x
Legume și fructe	87,3	79,4	90,9
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	-0,6	-8,8	de 14,3 ori
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	-33,4	-34,8	104,0
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	-1,1	-14,8	de 14,1 ori
Produse și preparate alimentare diverse	-49,8	-53,4	107,1
Băuturi și tutun	67,3	86,7	128,9
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	95,4	116,0	121,6
Tutun brut și prelucrat	-28,1	-29,3	104,3
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	40,3	91,6	de 2,3 ori
Piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute	3,4	4,1	118,9
Semințe și fructe oleaginoase	56,9	89,3	157,0
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	-0,6	-0,7	110,5
Lemn și plută	-18,5	-19,0	102,4
Pastă de hîrtie și deșeuri de hîrtie	1,0	1,2	114,5
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	-10,1	-8,5	84,1
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	3,6	-3,8	x
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	21,6	50,0	de 2,3 ori
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	-17,0	-21,0	123,8
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	-846,0	-854,8	101,0
Cărbune, cocs și brichete	-17,4	-16,1	92,1
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	-457,2	-448,6	98,1
Gaz și produse industriale obținute din gaz	-328,8	-306,0	93,1
Energie electrică	-42,6	-84,1	197,2
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	51,7	3,8	7,4
Uleiuri și grăsimi de origine animală	-1,3	-1,3	103,3
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	54,7	6,9	12,5
Alte uleiuri și grăsimi animale sau vegetale prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală, amestecuri sau preparate necomestibile din uleiuri animale sau vegetale	-1,7	-1,8	102,4
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	-413,4	-444,0	107,4
Produse chimice organice	-10,3	-10,6	103,3
Produse chimice anorganice	-8,1	-11,9	147,0
Produse tanante și colorante	-23,1	-24,5	106,3
Produse medicinale și farmaceutice	-99,3	-95,1	95,8

	Ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
	2012	2013	
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	-65,5	-67,2	102,7
Îngrășăminte minerale sau chimice	-33,1	-43,8	132,4
Materiale plastice sub forme primare	-39,5	-40,9	103,5
Materiale plastice prelucrate	-60,8	-66,8	109,7
Alte materiale și produse chimice	-73,7	-83,2	112,8
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	-529,9	-540,2	101,9
Piele, altă piele și blană prelucrate	-14,6	-16,8	115,0
Cauciuc prelucrat	-39,2	-40,6	103,5
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	-38,7	-42,2	109,3
Hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	-59,8	-62,2	104,1
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	-139,0	-141,8	102,0
Articole din minerale nemetalice	-64,8	-62,0	95,6
Fier și oțel	-83,4	-98,7	118,3
Metale neferoase	-14,2	-16,7	117,6
Articole prelucrate din metal	-76,2	-59,2	77,7
Mașini și echipamente pentru transport	-499,9	-543,5	108,7
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	-7,5	-5,9	78,8
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	-89,8	-103,1	114,8
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	-2,8	-1,9	65,4
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	-79,6	-90,1	113,3
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	-25,5	-32,3	126,9
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	-69,1	-80,4	116,4
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	-86,9	-78,4	90,2
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	-144,1	-151,4	105,1
Alte echipamente de transport	5,4	0,0	0,4
Articole manufacturate diverse	40,3	25,5	63,2
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	-23,5	-22,1	94,2
Mobilă și părțile ei	18,1	25,7	142,1
Articole de voiaj; sacoșe și similare	10,3	10,0	97,4
Îmbrăcăminte și accesorii	127,1	116,7	91,8
Încălțăminte	8,5	4,8	56,4
Instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control	-10,1	-15,1	149,7
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	-5,2	-5,5	106,5
Alte articole diverse	-84,9	-89,0	104,8

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-septembrie 2013 a fost de 43,3% față de 41,5% în perioada corespunzătoare din anul 2012.

Persoanele fizice au importat în ianuarie-septembrie 2013 mărfuri și produse în valoare de 122,3 mil. dolari SUA, cu 16,2% mai mult decât în aceeași perioadă din anul 2012. Creșterea importurilor a fost condiționată de majorarea livrărilor de autoturisme și autovehicule (+17,2%), cărora le-au revenit 91,9% din importurile realizate de persoanele fizice.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia națională în ianuarie-septembrie 2013 în comparație cu perioadele corespunzătoare ale anilor precedenți se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie în % față de aceeași perioadă a anului precedent				
	2009	2010	2011	2012	2013
Indicele prețurilor de consum	100,2	107,2	107,3	104,9	104,5
Indicele prețurilor producătorului producției industriale	96,3	108,3	106,3	106,0	103,1
Indicele prețurilor de vânzare a produselor agricole	68,7	132,4	119,9	111,3	84,5
Indicele prețurilor în construcții montaj ¹	88,8	100,4	108,7	111,3	107,8

¹ Trimestrul III în % față de trimestrul III al anului precedent

Prețurile de consum în luna septembrie 2013 față de decembrie 2012 au crescut cu 2,3 la sută (în septembrie 2012 față de decembrie 2011 a fost o creștere a prețurilor de 2,4 la sută).

Pe parcursul a 9 luni ale anului 2013 prețurile la produsele alimentare s-au majorat în medie cu 2,2 la sută, inclusiv la: citrice – cu 21,4%, unt țărănesc – cu 6,8%, pește și conserve din pește – cu 4,8% (pește proaspăt și congelat – cu 5,8%), lapte și produse lactate – cu 4,2% (inclusiv lapte integral, smântână și frișcă – cu câte 5,1%), carne, preparate și conserve din carne – cu 3,2% (inclusiv carne de oi – cu 15,7%, carne de porc – cu 5,2%, carne de vită – cu 4,2%, mezeluri de calitate superioară – cu 4,8%). Totodată, în perioada de raport au scăzut prețurile la: roșii proaspete – cu 52,9%, harbuji și zămoși – cu 42,8%, fructe sîmburoase – cu 41,3%, varză proaspătă – cu 35,3%, castraveți proaspeți – cu 24,2%, struguri proaspeți – cu 22,5%, cartofi – cu 8,6%, ulei vegetal – cu 2,1%, ouă de găină – cu 1,7%.

La mărfurile nealimentare prețurile au crescut cu 2,8 la sută, inclusiv: obiecte de sanitarie și igienă – cu 8,3%, obiecte pentru călătorii și de galanterie – cu 4,4%, încălțăminte – cu 3,4% (inclusiv: sandale pentru dame și bărbați – cu 6,3% și respectiv 5,3%, sandale și pantofi pentru copii – cu 5,6% și respectiv 5,4%), confecții – cu 3,3% (inclusiv: rochii și cămăși, bluze, tricouri pentru copii – cu 6,4% și respectiv 5,3%, cămăși, tricouri pentru bărbați, rochii pentru dame, pantaloni pentru copii – cu câte 4,8%), detergenți – cu 3,1%, combustibili – cu 1,8% (inclusiv gaz ambalat în butelii și carburanți pentru automobile – cu câte 2,4%) și țigări – cu 6,0%.

Concomitent, în septembrie a.c. față de decembrie 2012 au scăzut prețurile la cărbune de pământ – cu 3,2%, îmbrăcăminte din blănuri pentru bărbați și femei – cu 3,1% și respectiv 1,1%.

În perioada de raport prețurile și tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 1,6 la sută. Majorare mai semnificativă a tarifelor medii a fost înregistrată la: plata pentru întreținerea copiilor la creșe și grădinițe – cu 14,4%, apeduct și canalizare – cu 6,9%, serviciile de transport – cu 4,3% (inclusiv serviciile transportului aerian și feroviar internațional – cu 14,0% și respectiv 10,0%, serviciile transportului urban – cu 6,3%, serviciile taximetrelor – cu 6,0%), serviciile stomatologice și medicale cu plată – cu 3,0% și respectiv 2,7%, gazul din rețea – cu 1,8%.

Nivelul inflației în ianuarie-septembrie 2013

	Lunar (+) / (-) față de luna precedentă, %				În % față de luna decembrie 2012			
	total	produse alimentare	mărfuri nealimentare	servicii	total	produse alimentare	mărfuri nealimentare	servicii
Ianuarie	0,9	1,7	0,4	0,5	0,9	1,7	0,4	0,5
Februarie	0,2	0,1	0,4	0,1	1,1	1,8	0,8	0,6
Martie	0,1	-0,1	0,3	0,1	1,2	1,6	1,1	0,7
Aprilie	0,4	0,7	0,2	0,3	1,6	2,3	1,3	1,1
Mai	1,2	2,9	0,4	0,0	2,8	5,2	1,8	1,1
Iunie	-0,5	-1,5	0,1	0,1	2,3	3,7	1,9	1,1
Iulie	-1,0	-2,8	0,1	0,0	1,3	0,8	2,0	1,2
August	-0,2	-1,1	0,3	0,3	1,1	-0,3	2,3	1,5
Septembrie	1,1	2,5	0,5	0,1	2,3	2,2	2,8	1,6

Prețurile producătorului în industrie în ianuarie-septembrie 2013, pe ansamblul activităților industriale, s-au majorat cu 3,1% față de ianuarie-septembrie 2012, urmare creșterii prețurilor de livrare pe piața internă cu 2,0% și pe piața externă – cu 5,5%.

În luna septembrie 2013 în raport cu luna decembrie 2012 prețurile producției industriale s-au majorat cu 2,5%, cu 3,4% – față de septembrie 2012 și cu 0,5% - față de luna august curent.

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

	Septembrie 2013 în % față de:			Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
	august 2013	decembrie 2012	septembrie 2012	
Industrie, total	100,5	102,5	103,4	103,1
inclusiv livrat pe piața: internă	100,4	101,1	101,7	102,0
externă	100,9	105,7	107,3	105,5
Industria extractivă, total	100,2	97,4	101,1	102,3
inclusiv livrat pe piața: internă	100,0	96,1	100,2	101,9
externă	103,6	116,4	114,1	107,6
Industria prelucrătoare, total	100,6	103,3	104,2	103,5
inclusiv livrat pe piața: internă	100,5	102,0	102,6	102,4
externă	100,9	105,7	107,3	105,5
din care: industria alimentară și a băuturilor	100,2	101,8	103,6	104,3
inclusiv livrat pe piața: internă	99,9	100,1	100,8	101,7
externă	100,6	105,2	109,4	109,7
Producția și distribuția de energie electrică și termică	100,0	97,6	97,6	100,3
din care:				
producția și distribuția energiei electrice	100,0	100,0	100,0	101,4
aprovizionarea cu aburi și apă caldă	100,1	94,1	94,1	98,7

Industria extractivă în ianuarie-septembrie 2013 a marcat creșterea prețurilor față de ianuarie-septembrie 2012 cu 2,3%, înregistrând majorarea acestora pe piața internă cu 1,9% și pe piața externă – cu 7,6%.

Industria prelucrătoare în ansamblu a marcat creșterea prețurilor cu 3,5%. În special, în industria alimentară și a băuturilor prețurile s-au majorat cu 4,3%, iar în activitățile componente: fabricarea vinului – cu 11,5%, fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 4,7%, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 3,5%, fabricarea produselor lactate – cu 3,0%, fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 2,6%, producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne – cu 2,5%, fabricarea de cacao, ciocolată și produselor zaharoase de cofetărie – cu 0,4%, fabricarea produselor de morărit – cu 0,2% ș.a.

S-au majorat prețurile în perioada vizată și în alte activități ale industriei prelucrătoare cum sînt: fabricarea bijuteriilor – cu 10,0%, producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 9,0%, fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale – cu 8,0%, fabricarea lacurilor și vopselelor – cu 6,9%, fabricarea hîrtiei și cartonului – cu 5,7%, fabricarea de mașini și echipamente – cu 5,5%, producția de mobilier – cu 5,0%, prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn – cu 4,7%, producția de articole din cauciuc și din material plastic – cu 4,6%, fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă – cu 2,0%, fabricarea produselor textile – cu 1,4%, fabricarea de articole de îmbrăcăminte – cu 1,1% etc.

Totodată, s-a înregistrat diminuarea prețurilor comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 în următoarele activități: fabricarea de medicamente și produse farmaceutice – cu 16,3%, fabricarea produselor de tutun – cu 7,6%, fabricarea cărămizilor și țiglelor din lut ars – cu 6,4%, fabricarea încălțămintei – cu 2,6%, industria metalurgică – cu 0,1% etc.

În *sectorul energetic* pe parcursul perioadei de raport prețurile au crescut în medie cu 0,3%, inclusiv la producția și distribuția energiei electrice cu 1,4%, iar la aprovizionarea cu aburi și apă caldă, prețurile s-au diminuat cu 1,3%.

Cu referință la *Principalele Grupe Industriale* (conform recomandărilor UE) prețurile au evoluat în felul următor.

În luna septembrie comparativ cu luna august curent prețurile s-au majorat în industria bunurilor de folosință îndelungată cu 1,0%, în industria bunurilor de capital – cu 0,7%, în industria bunurilor de uz curent – cu 0,6%, în industria bunurilor intermediare (exclusiv sectorul energetic) – cu 0,5%, la activități și bunuri legate de energie – cu 0,2%.

În septembrie curent comparativ cu luna decembrie 2012 prețurile s-au majorat în industria bunurilor de capital cu 6,9%, în industria bunurilor de folosință îndelungată – cu 4,6%, în industria bunurilor intermediare (exclusiv sectorul energetic) – cu 3,1%, în industria bunurilor de uz curent – cu 2,7%; iar la activități și bunuri legate de energie prețurile s-au diminuat cu 1,8%.

Indicii prețurilor producției industriale pe Principalele Grupe Industriale în detaliu se prezintă în tabelul următor:

	Septembrie 2013 în % față de:	
	august 2013	decembrie 2012
Industrie – total	100,5	102,4
inclusiv livrat pe piața: internă	100,3	101,1
externă	100,9	105,7
Industria bunurilor intermediare (excepție energie)	100,5	103,1
inclusiv livrat pe piața: internă	100,0	102,3
externă	101,9	105,9
Industria bunurilor de capital	100,7	106,9
inclusiv livrat pe piața: internă	100,1	108,4
externă	101,7	104,6
Industria bunurilor de folosință îndelungată	101,0	104,6
inclusiv livrat pe piața: internă	100,4	102,6
externă	102,5	109,7
Industria bunurilor de uz curent	100,6	102,7
inclusiv livrat pe piața: internă	100,6	101,0
externă	100,5	105,5
Activități și bunuri legate de energie	100,2	98,2
inclusiv livrat pe piața: internă	100,1	97,8
externă	105,5	126,7

Indicele prețurilor de vânzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole¹ se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie în % față de aceeași perioadă a anului precedent				
	2009	2010	2011	2012	2013
Total produse agricole	68,7	132,4	119,9	111,3	84,5
din care:					
produse vegetale	62,0	154,6	128,7	108,3	80,8
produse animaliere	88,0	100,6	99,2	119,1	94,6

În ianuarie-septembrie 2013 prețurile medii de vânzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole¹ au scăzut cu 15,5% față de ianuarie-septembrie 2012. Prețurile la produsele vegetale s-au micșorat cu 19,2% și la cele animaliere – cu 5,4%.

O scădere considerabilă a prețurilor comparativ cu perioada respectivă a anului precedent a fost înregistrată la floarea soarelui (exclusiv semințe de soi) – cu 27,8%, grâu (exclusiv semințe de soi) – cu 19,2%, fructe și pomușoare – cu 17,2%, struguri – cu 16,5%, ouă alimentare – cu 13,4%, vite și păsări (în masă vie) – cu 4,6%, legume – cu 3,4%.

Totodată, s-au majorat esențial prețurile de vânzare la cartofi – de 2,2 ori, porumb (exclusiv semințe de soi) – cu 23,1%, lapte – cu 5,5%.

Prețurile în construcții. În trimestrul III 2013 indicele prețurilor la lucrările de construcții-montaj în total pe economie a constituit 107,8% față de perioada respectivă a anului 2012.

În profil pe sectoarele economiei naționale creșterea indicelui prețurilor la lucrările de construcții-montaj în trimestrul de referință față de perioada respectivă a anului 2012 a fost marcată în următoarele domenii – construcția de locuințe (cu 10,7%), alte construcții (cu 8,9%), agricultura (cu 8,5%).

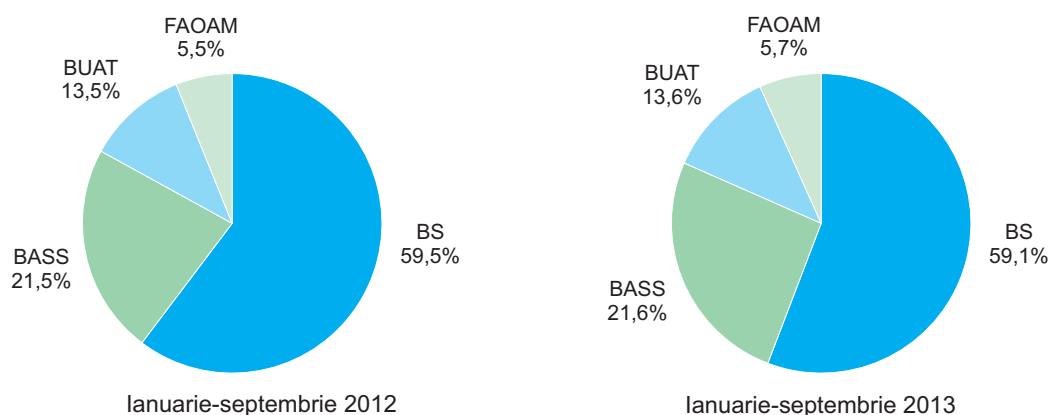
¹ Întreprinderile agricole cu personalitate juridică și gospodăriile țărănești (de fermier) cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național¹

În ianuarie-septembrie 2013 la bugetul public național, au fost acumulate venituri în sumă de 25808,9 mil. lei, micșorându-se cu 3,5% față de veniturile prevăzute pe perioada de gestiune și depășind cu 7,8% veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2012. Din suma totală a veniturilor bugetului public național 59,1% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 21,6% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 13,6% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 5,7% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 59,5%, 21,5%, 13,5% și 5,5% respectiv în ianuarie-septembrie 2012.

Structura veniturilor bugetului public național

Veniturile fiscale au însumat 23105,8 mil. lei (89,5% din total încasări), fiind în creștere atât față de prevederile perioadei de analiză (+2,5%), cât și față de veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2012 (+13,3%). Sarcinile stabilite pentru ianuarie-septembrie 2013 au fost depășite la colectarea primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (+4,7%), impozitelor interne pe mărfuri și servicii (+3,9%), impozitelor pe proprietate (+3,1%), contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii de stat (+1,0%). Totodată, nivelul prevăzut nu a fost atins la încasarea impozitelor asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe (-2,6%). Majorarea veniturilor executate în ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu cele executate în perioada similară a anului 2013, a fost condiționată de creșterea tuturor componentelor veniturilor fiscale.

Încasările nefiscale au constituit 1034,8 mil. lei (4,0% din total încasări), fiind sub nivelul prevăzut pentru ianuarie-septembrie 2013 (-8,6%) și sub realizările perioadei respective ale anului precedent (-3,3%). Reduceri față de prevederile perioadei de analiză și față de veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2012 au fost înregistrate la colectarea altor venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate, respectiv cu 13,9% și cu 6,6% și la colectarea taxelor și plăților administrative, respectiv cu 12,7% și cu 5,5%.

La colectarea altor venituri nu a fost atins nivelul prognozat (constituind 54,5%), precum și nivelul executat în ianuarie-septembrie 2012 (67,4%).

În ianuarie-septembrie 2013 partea de cheltuieli a bugetului public național s-a realizat în sumă de 26451,4 mil. lei, fiind cu 12,6% sub prevederile perioadei de gestiune și depășind cu 6,9% cheltuielile executate în ianuarie-septembrie 2012. Cheltuielile pentru toate tipurile de bugete au fost sub nivelul prevăzut, devieri semnificative fiind înregistrate pentru cheltuielile bugetelor unităților administrativ teritoriale (-18,5%) și cheltuielile bugetului de stat (-18,2%).

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete

	Ianuarie-septembrie 2013			
	milioane lei			în % față de prevăzut
	prevăzut	executat	devieri	
Cheltuieli – total	30257,7	26451,4	-3806,3	87,4
Bugetul de stat	11544,4	9449,0	-2095,4	81,8
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	7734,6	6303,2	-1431,4	81,5
Bugetul asigurărilor sociale de stat	7981,3	7913,1	-68,2	99,1
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	2997,4	2786,1	-211,3	93,0

¹ Conform datelor Ministerului Finanțelor

Pentru realizarea acțiunilor social-culturale au fost direcționate 69,4% din cheltuielile publice, pentru domeniile economiei naționale –13,1%, pentru apărarea națională, organele juridice, menținerea ordinii publice și protecția civilă – 7,0%, pentru serviciile de stat cu destinație generală – 5,1%; în ianuarie-septembrie 2012 distribuția a constituit respectiv 71,1%, 12,1%, 6,6% și 4,4%.

Depășirea cheltuielilor asupra veniturilor s-a soldat, în perioada de referință, cu formarea deficitului bugetar în sumă de 642,5 mil. lei față de 3513,5 mil. lei deficit prevăzut.

Veniturile și cheltuielile bugetului public național în ianuarie-septembrie

	Prevăzut 2013, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2013 în % față de:		Structura, %		
		2012	2013	prevăzut 2013	executat 2012	prevăzut 2013	executat	
							2012	2013
Venituri – total	26744,2	23940,7	25808,9	96,5	107,8	100,0	100,0	100,0
din care:								
Venituri fiscale	22551,9	20393,6	23105,8	102,5	113,3	84,3	85,2	89,5
impozite pe venit	3016,7	2821,9	3025,2	100,3	107,2	11,3	11,8	11,7
contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat	5518,3	5143,5	5571,6	101,0	108,3	20,6	21,5	21,6
prime de asigurări obligatorii de asistență medicală	1373,2	1306,5	1437,7	104,7	110,0	5,1	5,4	5,6
impozite pe proprietate	232,8	232,5	240,1	103,1	103,3	0,9	1,0	0,9
impozite interne pe mărfuri și servicii	11386,5	9979,1	11833,1	103,9	118,6	42,6	41,7	45,8
impozite asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe	1024,4	910,1	998,1	97,4	109,7	3,8	3,8	3,9
Încasări nefiscale	1132,0	1070,1	1034,8	91,4	96,7	4,2	4,5	4,0
alte venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate	534,9	492,9	460,5	86,1	93,4	2,0	2,1	1,8
taxe și plăți administrative amenzi și sancțiuni administrative	473,1	437,0	413,0	87,3	94,5	1,8	1,8	1,6
	122,5	139,7	159,2	130,0	114,0	0,4	0,6	0,6
alte încasări	1,5	0,5	2,1	de 1,4 ori	de 4,2 ori	0,0	0,0	0,0
Alte venituri	3060,3	2477,0	1668,3	54,5	67,4	11,5	10,3	6,5
Cheltuieli – total	30257,7	24748,8	26451,4	87,4	106,9	100,0	100,0	100,0
din care:								
pentru economie	4954,1	2991,5	3460,3	69,8	115,7	16,4	12,1	13,1
pentru acțiunile social- culturale–total	19978,6	17584,6	18366,8	91,9	104,4	66,1	71,1	69,4
inclusiv pentru:								
învățămînt	5840,8	5292,2	4943,8	84,6	93,4	19,3	21,4	18,7
ocrotirea sănătății	3690,4	3041,6	3392,1	91,9	111,5	12,2	12,3	12,8
asigurare și asistență socială	9580,0	8665,9	9348,9	97,6	107,9	31,7	35,0	35,3
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	867,4	584,9	682,0	78,6	116,6	2,9	2,4	2,6
pentru apărarea națională, organele judiciare, menținerea ordinii publice, protecția civilă	2101,2	1640,4	1850,3	88,1	112,8	6,9	6,6	7,0
pentru servicii de stat cu destinație generală	1582,5	1076,1	1353,5	85,5	125,8	5,2	4,4	5,1
pentru activitatea economică externă	218,8	160,5	192,4	87,9	119,9	0,7	0,6	0,7
pentru deservirea datoriei de stat	394,6	525,6	363,6	92,1	69,2	1,3	2,1	1,4
alte cheltuieli	1027,9	770,1	864,5	84,1	112,3	3,4	3,1	3,3
Deficit (-), excedent (+)	-3513,5	-807,7	-642,5	x	x	x	x	x

5.2. Credite, depozite și rulajul de casă¹

Credite. Soldul total al creditelor în economie la 30 septembrie 2013 a însumat 39631,3 mil. lei, fiind în creștere cu 14,1% față de soldul înregistrat la 30 septembrie 2012. Majorarea a fost condiționată de creșterea soldului creditelor pe termen mediu și lung (cu 16,7%).

Depozite. Soldul depozitelor persoanelor fizice la 30 septembrie 2013 a constituit 28914,9 mil. lei, depășind cu 21,6% soldul creat la 30 septembrie 2012. Creșterea soldului total al depozitelor a fost generată de ambele componente, cea în monedă națională avînd o dinamică mai accelerată (cu 27,5%) comparativ cu cea în valută străină (cu 14,5%).

	Situația la 30 septembrie				
	milioane lei		structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013	
Soldul creditelor – total	34736,1	39631,3	100,0	100,0	114,1
din care:					
credite pe termen scurt	4884,2	4790,2	14,1	12,1	98,1
credite pe termen mediu și lung	29851,9	34841,1	85,9	87,9	116,7
Soldul depozitelor persoanelor fizice – total	23769,2	28914,9	100,0	100,0	121,6
în monedă națională	13077,6	16671,0	55,0	57,7	127,5
în valută străină	10691,6	12243,9	45,0	42,3	114,5

Rulajul de casă. În ianuarie-septembrie 2013 încasările în numerar în instituțiile financiare au însumat 59527,1 mil. lei, fiind în creștere cu 9,9% față de încasările perioadei respective ale anului precedent. Cea mai mare creștere au înregistrat încasările din impozite și taxe (cu 25,2%), urmate de încasările de la întreprinderile care prestează servicii de transport (cu 15,9%), încasările de la întreprinderile care prestează alte servicii (cu 14,0%) și încasările de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere (cu 10,7%).

În numerar s-au eliberat mijloace bănești în sumă de 62998,7 mil. lei, depășind cu 11,0% eliberările efectuate în perioada respectiva a anului 2012. Considerabil s-au majorat eliberările pentru alte scopuri (cu 25,0%), urmate de eliberările pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice (cu 11,4%). Concomitent eliberările pentru achiziționarea produselor agricole și eliberările din conturile curente și de depozit ale persoanelor fizice s-au redus cu 17,2% și cu 13,5% respectiv.

	Ianuarie-septembrie				
	milioane lei		structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013	
Încasări – total	54161,0	59527,1	100,0	100,0	109,9
de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere	30304,4	33543,6	56,0	56,3	110,7
din plățile pentru chirie și servicii comunale	3677,5	3753,0	6,8	6,3	102,1
de la întreprinderile care prestează servicii de transport	1417,5	1643,2	2,6	2,8	115,9
de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice	3465,3	3671,9	6,4	6,2	106,0
din impozite și taxe	1515,8	1898,0	2,8	3,2	125,2
de la întreprinderile care prestează alte servicii	3469,6	3954,5	6,4	6,6	114,0
alte încasări	10310,9	11062,9	19,0	18,6	107,3
Eliberări – total	56771,0	62998,7	100,0	100,0	111,0
pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare	7767,8	7777,3	13,7	12,3	100,1
pentru achiziționarea produselor agricole	2226,4	1843,8	3,9	2,9	82,8
pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice	26478,0	29484,8	46,6	46,8	111,4
din conturile curente și din conturile de depozit ale persoanelor fizice	3842,7	3322,1	6,8	5,3	86,5
pentru alte scopuri	16456,1	20570,7	29,0	32,7	125,0

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

5.3. Asigurări

În ianuarie-iunie 2013 primele brute subscrise au constituit 560,2 mil. lei, fiind în creștere cu 12,0% față de primele brute subscrise în perioada respectivă a anului precedent.

Despăgubirile și indemnizațiile de asigurare plătite au însumat 192,0 mil. lei, depășind cu 2,6% achitățile perioadei corespunzătoare ale anului 2012.

Prime brute subscrise, despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite în ianuarie-iunie

	Prime brute subscrise					Despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite				
	mil. lei		structura, %		2013 în % față de 2012	mil. lei		structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013		2012	2013	2012	2013	
Total	500,4	560,2	100,0	100,0	112,0	187,1	192,0	100,0	100,0	102,6
inclusiv:										
Asigurări generale	468,7	526,9	93,7	94,1	112,4	182,7	187,8	97,6	97,8	102,8
din care:										
asigurări de vehicule terestre (altele decât feroviare) (CASCO)	88,5	88,2	17,7	15,8	99,7	59,8	60,4	32,0	31,5	101,0
asigurări de răspundere civilă auto	232,3	243,9	46,4	43,5	105,0	71,2	71,6	38,0	37,3	100,6
alte asigurări generale	147,9	194,8	29,6	34,8	131,7	51,7	55,8	27,6	29,0	107,9
Asigurări de viață	31,7	33,3	6,3	5,9	105,0	4,4	4,2	2,4	2,2	95,5
din care:										
asigurări de viață (fără asigurarea cu pensii și fără anuități)	29,9	31,4	6,0	5,6	105,0	1,4	1,4	0,8	0,7	100,0
alte asigurări de viață	1,8	1,9	0,3	0,3	105,6	3,0	2,8	1,6	1,5	93,3

În semestrul I 2013 veniturile și cheltuielile societăților de asigurare au crescut în raport cu perioada respectivă a anului precedent cu 1,1% și cu 1,9% respectiv. Profitul acumulat până la impozitare a constituit 18,8 mil. lei, cu 25,1% mai puțin față de profitul înregistrat în ianuarie-iunie 2012.

În perioada de referință 9 societăți de asigurare au suportat pierderi în sumă de 4,9 mil. lei.

Rezultatele financiare ale societăților de asigurare

	Ianuarie-iunie		
	milioane lei		2013 în % față de 2012
	2012	2013	
Venituri – total	768,7	776,9	101,1
Venituri din activitatea operațională	717,7	733,0	102,1
din care, din activitatea de asigurare	711,9	725,4	101,9
Cheltuieli – total	743,6	758,1	101,9
Cheltuieli ale activității operaționale	730,2	743,1	101,8
din care, ale activității de asigurare	598,4	605,6	101,2
Profitul până la impozitare	25,1	18,8	74,9

5.4. Piața valorilor mobiliare¹

În ianuarie-septembrie 2013, în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM) au fost înregistrate 6 emisiuni de acțiuni de constituire a societății pe acțiuni în volum de 0,34 mil. lei și 47 emisiuni suplimentare de acțiuni în volum de 815,9 mil. lei. În aceeași perioadă din RSVM au fost excluse valorile mobiliare a 28 societăți pe acțiuni.

În perioada de referință pe piața bursieră și extrabursieră au fost efectuate tranzacții cu valori mobiliare corporative în sumă de 1244,8 mil. lei sau cu 304,9 mil. lei mai mult (cu 32,4%) comparativ cu volumul tranzacțiilor efectuate în perioada respectivă a anului precedent.

Tranzacții cu valori mobiliare corporative

	Ianuarie-septembrie			
	Volumul total al valorilor mobiliare tranzacționate, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent (+)/(-)	
	2012	2013	mil. lei	%
Piața bursieră	535,1	519,4	-15,7	-2,9
Piața extrabursieră	404,8	725,4	320,6	79,2
Total	939,9	1244,8	304,9	32,4

În ianuarie-septembrie 2013, pentru desfășurarea activităților profesionale pe piața valorilor mobiliare a fost eliberată 1 licență pentru activitatea de brokeraj și reperfectate 2 licențe, din care 1 licență pentru activitatea de dealer și 1 licență pentru activitatea de ținere a registrului.

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul II 2013 au constituit 1667,2 lei lunar în medie pe o persoană, fiind în creștere cu 9,8% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum)¹ veniturile populației au înregistrat o creștere de 4,4%.

Veniturile disponibile ale populației, în trimestrul II

	2009	2010	2011	2012	2013
Venituri disponibile – total (medii lunare pe o persoană), lei	1136,8	1246,5	1436,5	1518,7	1667,2
inclusiv în % pe surse de formare:					
Activitatea salariată	44,6	42,6	44,0	43,8	43,7
Activitatea individuală agricolă	8,6	10,3	10,1	9,8	10,0
Activitatea individuală non-agricolă	6,9	6,5	6,6	6,2	6,3
Venituri din proprietate	0,0	0,2	0,6	0,6	0,1
Prestații sociale	18,3	18,9	19,2	19,0	18,8
pensii	15,6	15,4	14,6	15,6	16,1
indemnizații pentru copii	0,5	0,7	0,9	0,6	0,8
compensații	0,8	0,7	0,6	0,5	0,0
ajutor social	0,1	0,4	0,2	0,8	0,4
Alte venituri	21,5	21,4	19,4	20,6	21,0
din care, transferuri din afara țării	17,2	16,0	14,4	15,6	16,4
Ponderea veniturilor în natură în total venituri disponibile	10,2	12,0	11,3	10,9	11,0

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 43,7% din veniturile totale disponibile, fiind practic la același nivel față de trimestrul II 2012. Veniturile din prestațiile sociale sînt a doua sursă de venit după importanță și au contribuit la formarea veniturilor populației în proporție de 18,8% sau cu 0,2 puncte procentuale mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent.

Veniturile din activitățile pe cont propriu reprezintă 16,3% din veniturile populației, inclusiv 10,0% sînt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 6,3% - din activitatea individuală non-agricolă.

O sursă importantă pentru bugetul gospodăriilor rămîn a fi transferurile bănești din afara țării, care în medie au constituit 16,4% din total venituri față de 15,6% în trimestrul II 2012.

Veniturile populației din mediul urban sînt în medie cu 598,5 lei (de circa 1,4 ori) mai mari decît veniturile populației rurale. Totodată, populația din mediul urban dispune de venituri preponderent din salarii (59,0%) și prestații sociale (16,9%). În cazul populației din mediul rural, veniturile salariale constituie doar 27,2%, celelalte venituri sînt formate din prestații sociale (20,9%) și activități individuale agricole (19,7%).

În structura veniturilor disponibile predominante sînt *veniturile bănești*, cu o pondere de 89,0% în trimestrul II 2013, față de 11,0% pentru *veniturile în natură*. În termeni absoluți, valoarea veniturilor bănești a însumat 1484,4 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 182,8 lei. Veniturile bănești sînt preponderente pentru populația din mediul urban (95,8%), iar în cazul celei din mediul rural contribuția acestora este de 81,7%.

Cheltuielile de consum ale populației. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în trimestrul II 2013 au constituit 1761,8 lei pe o persoană, fiind în creștere cu 11,3% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) populația a cheltuit în medie cu 5,8% mai mult comparativ cu trimestrul II 2012.

Cheltuielile de consum ale populației, în trimestrul II

	2009	2010	2011	2012	2013
Cheltuieli de consum – total (medii lunare pe o persoană), lei	1198,1	1340,2	1523,0	1582,9	1761,8
inclusiv în % pentru:					
Produse alimentare	41,2	41,2	43,0	43,7	44,3
Băuturi alcoolice, tutun	1,8	1,8	1,8	1,6	1,5
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,0	9,9	10,1	11,2	10,6

¹ Indicele prețurilor de consum în trimestrul II 2013 față de trimestrul II 2012 a constituit 105,2%

	2009	2010	2011	2012	2013
Întreținerea locuinței	17,3	18,5	18,0	18,5	19,0
Dotarea locuinței	3,8	4,0	3,6	3,3	3,2
Îngrijire medicală și sănătate	5,6	6,4	5,4	4,8	4,7
Transport	4,3	5,9	5,2	4,5	4,9
Comunicații	5,0	4,5	4,3	4,5	4,3
Agrement	1,7	1,0	1,3	1,4	1,0
Învățământ	0,3	1,2	1,1	0,9	0,9
Hoteluri, restaurante, cafenele etc.	2,8	2,2	2,1	1,8	1,5
Diverse	4,0	3,6	4,2	3,8	4,1

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar, 44,3%. Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 19,0% din cheltuielile totale de consum (+0,5 p.p. față de trimestrul II 2012), iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 10,6% (-0,6 p.p.). Celelalte cheltuieli au fost direcționate pentru transport (4,9% față de 4,5% în trimestrul II 2012), sănătate (4,7% față de 4,8%), comunicații (4,3% față de 4,5%), dotarea locuinței (3,2% față de 3,3%), învățământ – 0,9% (nivelul anului precedent) etc.

Minimul de existență. Începând cu anul 2013 minimul de existență se calculează conform metodologiei revizuite conform prevederilor Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 285, din 30 aprilie 2013 și ulterior aprobată prin Ordinul Comun al Ministerului Muncii, Protecției sociale și Familiei, Biroului Național de Statistică, Academiei de Științe a Moldovei și Institutului Național de Cercetări „Despre aprobarea Ghidului metodologic cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență”¹ nr. 147, din 6 septembrie 2013. Perioada de diseminare a acestui indicator este semestrială.

Astfel, mărimea minimului de existență în semestrul I 2013 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1608,3 lei. Pe medii de reședință, cea mai mare valoare a minimului de existență se înregistrează pentru populația din orașe mari (mun. Chișinău și Bălți) – 1692,8 lei sau cu 2,9% mai mult comparativ cu alte orașe – 1644,5 lei și cu 8,3% mai mult comparativ cu mediul rural – 1563,2 lei.

Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 1700,3 lei, și în special bărbaților – 1838,5 lei, comparativ cu 1553,0 lei în cazul femeilor.

Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1341,4 lei și reprezintă 83,4% din valoarea medie pentru total populație. Valoarea medie a pensiei lunare stabilite la 1 iulie 2013 a constituit 1020,8 lei, ce respectiv face posibilă acoperirea minimului de existență pentru această categorie de populație la nivel de 76,1%, iar în cazul pensiei pentru limită de vârstă co-raportul respectiv este de 78,5%.

Valoarea minimului de existență pe categorii de populație și medii, în semestrul I 2013

medii lunare pe o persoană, lei

	Total populație	Populația aptă de muncă	Bărbați în vârstă aptă de muncă	Femei în vârstă aptă de muncă	Pensionari	Copii	inclusiv în vârstă de:		
							pînă la 1 an	1-6 ani	7-17 ani
Total	1608,3	1700,3	1838,5	1553,0	1341,4	1533,9	591,4	1328,4	1724,2
Orașe mari	1692,8	1770,3	1919,4	1628,2	1419,5	1617,3	653,5	1424,5	1825,8
Orașe mici	1644,5	1728,7	1866,3	1584,8	1376,1	1588,6	628,9	1394,8	1778,2
Sate	1563,2	1659,1	1795,9	1504,9	1302,1	1495,7	561,1	1280,7	1683,0

Minimul de existență pentru copii constituie în medie 1533,9 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrsta copilului, de la 591,4 lei pentru un copil în vîrstă de pînă la 1 an pînă la 1724,2 lei pentru un copil în vîrstă de 7-17 ani. În funcție de mediul de reședință al copilului, minimul de existență pentru municipii este cu 8,1% mai mare comparativ cu mediul rural, iar în cazul copiilor în vîrstă de pînă la un an această diferență constituie 16,5%.

Remunerarea muncii. În luna septembrie 2013, cîștigul salarial nominal mediu brut a fost de 3758,5 lei, în creștere cu 9,8% față de luna septembrie 2012.

Indicele cîștigului salarial real pentru luna septembrie 2013 față de luna septembrie 2012 (calculat ca raport între indicele cîștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum) a fost de 105,7%.

În sfera bugetară cîștigul salarial mediu a constituit în luna septembrie curent 3210,9 lei (+2,8% față de septembrie 2012). În sectorul economic (real) cîștigul salarial în septembrie a înregistrat 3978,4 lei (+11,9% față de septembrie 2012).

¹ Monitorul Oficial nr. 206-211 art. nr. 1431 din 20 septembrie 2013

Evoluția câștigului salarial mediu lunar

	Câștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	în % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2012			
Trimestrul I	3193,7	110,0	94,9
Trimestrul II	3583,7	108,5	112,2
Semestrul I	3391,1	109,3	x
Trimestrul III	3498,3	109,4	97,6
Ianuarie-septembrie	3426,3	109,3	x
Trimestrul IV	3631,3	107,9	103,8
Anual	3477,7	108,9	x
2013			
Ianuarie	3413,5	108,7	87,8
Februarie	3380,1	106,8	99,0
Martie	3638,7	111,2	107,7
Trimestrul I	3478,7	108,9	95,8
Aprilie	3739,7	111,6	102,8
Mai	3758,5	107,7	100,5
Iunie	3859,0	98,6	102,7
Trimestrul II	3785,7	105,6	108,8
Semestrul I	3638,4	107,3	x
Iulie	3908,5	109,3	101,3
August	3832,4	109,4	98,1
Septembrie	3758,5	109,8	98,1
Trimestrul III	3833,3	109,6	101,3
Ianuarie-septembrie	3703,2	108,1	x

Câștigul salarial mediu pe activități, în luna septembrie 2013

	Lei	în % față de:		
		septembrie 2012	august 2013	câștigul salarial mediu pe economie în septembrie 2013
Total	3758,5	109,8	98,1	100,0
inclusiv:				
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	2633,6	110,2	110,0	70,1
Piscicultură	2022,7	124,7	107,4	53,8
Industrie	4044,0	108,4	94,7	107,6
industrie extractivă	3907,8	102,9	95,1	104,0
industrie prelucrătoare	3688,4	107,1	97,0	98,1
energie electrică și termică, gaze și apă	5751,7	113,0	88,1	153,0
Construcții	3868,5	102,3	95,5	102,9
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	3200,9	108,2	96,4	85,2
Hoteluri și restaurante	2568,0	99,2	95,0	68,3
Transporturi și comunicații	5053,3	121,6	109,7	134,4
Activități financiare	6452,5	105,3	84,3	171,7
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	4969,2	117,0	101,2	132,2
Administrație publică	4477,8	108,2	89,7	119,1
Învățământ	2986,9	104,3	105,8	79,5
Sănătate și asistență socială	3456,2	105,5	95,0	92,0
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	3465,9	123,4	101,4	92,2
activități recreative, culturale și sportive	2520,2	101,3	105,9	67,1

Cîștigul salariul mediu în profil teritorial¹ în luna septembrie 2013

	Lei	în % față de:		
		iunie 2012	mai 2013	cîștigul salarial mediu pe economie în iunie 2013
Total²	3758,5	109,8	98,1	100,0
din care:				
Mun. Chișinău	4632,2	111,0	96,8	119,9
Nord	3170,8	106,7	97,7	82,1
Mun. Bălți	3993,9	104,7	95,0	103,4
Briceni	2623,5	107,7	95,0	67,9
Dondușeni	3190,7	109,1	107,4	82,6
Drochia	3272,0	110,5	88,4	84,7
Edineț	2713,9	106,8	99,2	70,3
Fălești	2550,0	104,3	103,0	66,0
Florești	2887,4	109,4	95,2	74,7
Glodeni	2618,5	107,4	119,5	67,8
Ocnîța	2896,6	106,6	105,5	75,0
Rîșcani	2687,6	108,1	103,6	69,6
Sîngerei	2550,3	103,7	96,3	66,0
Soroca	3040,4	109,0	101,5	78,7
Centru	3034,3	106,1	99,8	78,5
Anenii Noi	2851,9	102,8	100,9	73,8
Călărași	3044,1	106,0	99,6	78,8
Criuleni	2653,7	110,3	97,0	68,7
Dubăsari	2831,1	104,6	103,5	73,3
Hîncești	2920,4	106,4	97,2	75,6
Ialoveni	3195,9	113,9	101,6	82,7
Nisporeni	2709,6	102,4	106,4	70,1
Orhei	3441,7	106,4	101,7	89,1
Rezina	3454,3	104,3	90,5	89,4
Strășeni	3029,2	108,8	100,3	78,4
Șoldănești	2660,2	99,0	98,5	68,9
Telenești	2622,8	107,6	102,7	67,9
Ungheni	3224,0	102,9	99,2	83,5
Sud	2818,2	108,8	100,4	73,0
Basarabeasca	2601,7	109,8	99,4	67,4
Cahul	3100,9	111,9	97,9	80,3
Cantemir	2518,4	103,5	99,8	65,2
Căușeni	2684,4	100,7	104,2	69,5
Cimișlia	3008,4	108,7	107,4	77,9
Leova	2487,2	112,3	97,5	64,4
Ștefan Vodă	2579,4	107,9	95,8	66,8
Taraclia	3090,7	118,3	106,4	80,0
UTA Găgăuzia	2813,8	103,0	97,0	72,8

¹ În profil teritorial sunt cuprinse toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați, la fel și unitățile sectorului real cu 20 și mai mulți salariați, care fac parte din "zona exhaustivă de cercetare". Repartizarea pe municipii și raioane se face conform amplasării sediului central al unității.

La calcularea ponderilor s-a asigurat comparabilitatea datelor între municipii/raioane și total țară

² Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

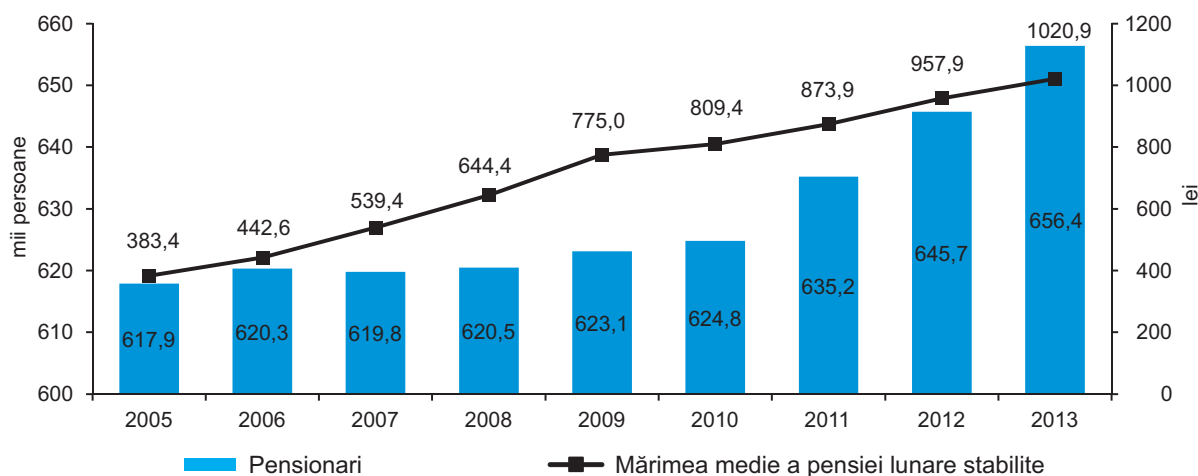
Cîștigul salarial mediu pe activități economice și forme de proprietate în luna septembrie 2013

lei

	Total	din care, după forme de proprietate	
		publică	alte forme
Total	3758,5	3716,9	3798,7
inclusiv:			
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	2633,6	4165,3	2394,5
Piscicultură	2022,7	2483,2	1808,6
Industrie	4044,0	4995,6	3895,2
industrie extractivă	3907,8	3551,6	3939,2
industrie prelucrătoare	3688,4	4887,4	2629,0
energie electrică și termică, gaze și apă	5751,7	5070,7	6622,7
Construcții	3868,5	4523,7	3835,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	3200,9	4450,0	3190,5
Hoteluri și restaurante	2568,0	2866,7	2515,5
Transporturi și comunicații	5053,3	5608,7	4394,3
Activități financiare	6452,5	5297,3	6490,5
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate			
întreprinderilor	4969,2	4196,8	5654,3
Administrație publică	4477,8	4477,8	—
Învățămînt	2986,9	2957,4	4083,9
Sănătate și asistență socială	3456,2	3382,6	4711,8
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	3465,9	2634,1	5162,6
activități recreative, culturale și sportive	2520,2	2383,3	3097,5

Pensii. Conform datelor preliminare a Casei Naționale de Asigurări Sociale numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2013 a constituit 656,4 mii persoane sau cu 10,7 mii persoane mai mult comparativ cu 1 octombrie 2012.

Evoluția numărului pensionarilor și a mărimii medii a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie

Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 1020,9 lei, fiind în creștere cu 6,6% față de 1 octombrie 2012.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă în trimestrul II, 2013 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1288 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proportia populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 43,1%, atingînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 47,2%, în comparație cu rata pentru femei – 39,5%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 45,0% , rural – 41,7%. Cea mai înaltă rată de activitate (65,4%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 40-44 ani.

Populația ocupată a fost de circa 1228 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (51,3%) a fost practic egală cu cea a femeilor (48,7%). Mediului rural i-au revenit 55,8% și celui urban – 44,2%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proportia populației ocupate în populația de 15 ani și peste) a fost de 41,1%. La bărbați ea a fost mai înaltă decît la femei (respectiv 44,5% și 38,0%). Rata de ocupare în mediul rural (40,3%) a fost mică decît cea din mediul urban (42,1%). Cea mai înaltă rată de ocupare (63,1%) s-a înregistrat la persoanele de 40-44 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de aproximativ 61 mii persoane.

Rata șomajului (proportia șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 4,7%. La bărbați ea a atins valoarea de 5,6% și la femei – 3,8%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (6,4%) și cel rural (3,3%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1900^{0/00}.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

	Trimestrul I 2012	Trimestrul II 2012	Trimestrul III 2012	Trimestrul IV 2012	Trimestrul I 2013	Trimestrul II 2013
Total						
Rata de activitate ¹	37,0	42,5	43,1	40,3	37,5	43,1
Rata de ocupare ²	34,3	40,5	41,1	37,9	34,5	41,1
Rata șomajului ³	7,2	4,5	4,8	5,9	8,1	4,7
Masculin						
Rata de activitate ¹	38,8	45,6	46	43,6	39,7	47,2
Rata de ocupare ²	35,2	43,1	43,3	40,6	35,7	44,5
Rata șomajului ³	9,5	5,4	5,9	7,0	10,2	5,6
Feminin						
Rata de activitate ¹	35,3	39,6	40,5	37,2	35,6	39,5
Rata de ocupare ²	33,6	38,2	39	35,4	33,4	38,0
Rata șomajului ³	5,0	3,6	3,7	4,9	6,0	3,8
Urban						
Rata de activitate ¹	45,6	46,3	46,5	49,6	45,8	45,0
Rata de ocupare ²	41,9	43,2	43,1	46,2	42,0	42,1
Rata șomajului ³	8,1	6,8	7,3	7,0	8,2	6,4
Rural						
Rata de activitate ¹	30,5	39,6	40,7	33,3	31,5	41,7
Rata de ocupare ²	28,6	38,6	39,6	31,8	29,0	40,3
Rata șomajului ³	6,2	2,6	2,8	4,8	8,0	3,3

¹ Proportia populației active de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

² Proportia populației ocupate de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

³ Proportia șomerilor BIM în populația activă

Populația după situația economică, pe sexe, medii și grupe de vîrstă în trimestrul II 2013

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active, mii			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Total	1288,4	1227,6	60,8	43,1	41,1	4,7
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,5	8,6	26,7	21,2	18,4	13,3
25-34 ani	25,6	25,5	27,4	51,2	48,6	5,1
35-49 ani	35,2	35,4	30,5	63,5	60,9	4,1
50 ani și peste	29,8	30,5	15,4	36,4	35,5	2,4
Masculin	666,8	629,7	37,0	47,2	44,5	5,6
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,9	10,0	25,1	23,9	20,8	12,8
25-34 ani	27,7	27,7	27,0	56,9	53,8	5,4
35-49 ani	31,6	31,5	33,6	61,3	57,7	5,9
50 ani și peste	29,8	30,7	14,3	45,0	43,8	2,7
Feminin	621,6	597,8	23,8	39,5	38,0	3,8
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	7,9	7,1	29,3	18,2	15,6	14,1
25-34 ani	23,3	23,1	28,0	45,5	43,4	4,6
35-49 ani	39,0	39,5	25,7	65,5	63,8	2,5
50 ani și peste	29,8	30,3	17,1	30,2	29,5	2,2
Urban	580,3	543,1	37,2	45,0	42,1	6,4
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	8,3	7,5	19,9	23,0	19,5	15,4
25-34 ani	31,4	31,3	33,1	57,2	53,3	6,8
35-49 ani	33,2	33,3	31,8	66,9	62,8	6,1
50 ani și peste	27,2	28,0	15,1	33,2	32,0	3,6
Rural	708,1	684,4	23,7	41,7	40,3	3,3
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,4	9,5	37,4	20,1	17,7	12,0
25-34 ani	20,8	20,9	18,4	45,4	44,0	3,0
35-49 ani	36,8	37,1	28,4	61,2	59,6	2,6
50 ani și peste	31,9	32,5	15,7	39,0	38,4	1,6

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2013 în căutarea unui loc de muncă se aflau peste 16,8 mii șomeri înregistrați, fiecare al nouălea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 58 la sută o constituie femeile. Circa 15% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna septembrie 2013 de 1003,7 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 2 șomeri.

6.2. Situația demografică

Evoluția proceselor demografice în ianuarie-septembrie 2013 se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației¹:

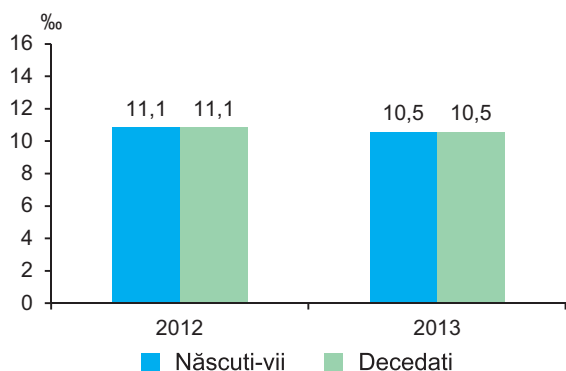
	ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2013	ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
Născuți-vii, persoane	29599	27960	94,5
Decedați, persoane	29493	27907	94,6
din care, copii sub 1 an	285	266	93,3
Scăderea naturală	106	53	50,0
Numărul căsătoriilor	17760	18039	101,6
Numărul divorțurilor	7698	7794	101,2

Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2013 numărul născuților-vii s-a micșorat cu 5,5% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, rata natalității constituind 10,5 născuți-vii la 1000 locuitori. Mortalitatea generală a înregistrat o descreștere de 5,4% comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, iar rata mortalității generale a constituit 10,5 decedați la 1000 locuitori. Prin urmare, sporul natural a fost de 0,02 persoane la 1000 locuitori, față de 0,05‰ în ianuarie-septembrie 2012.

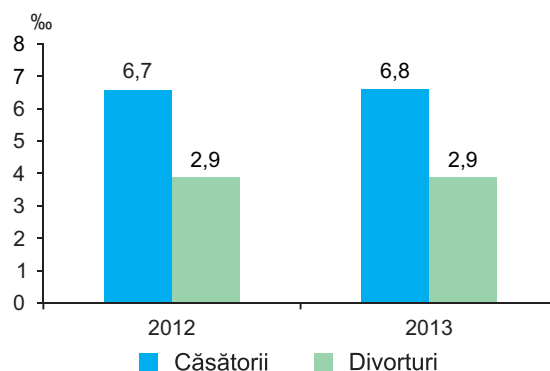
Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an în această perioadă s-a micșorat cu 19 comparativ cu perioada similară a anului precedent, rata mortalității infantile constituind 9,5 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii.

Rata nupțialității a constituit 6,8 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în creștere cu 1,6%, iar rata divorțialității a alcătuit 2,9 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor înregistrînd o majorare cu 1,2% față de perioada similară a anului trecut.

*Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

*Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (58,8%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 15,2%, bolile aparatului digestiv – 8,6%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 7,2%, bolile aparatului respirator – 4,5%, alte clase – 5,7%.

Conform datelor preliminare evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2013 se prezintă astfel:

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
<i>Date absolute</i>					
Născuți-vii, persoane	5458	7515	9233	4237	1376
Decedați, persoane	4359	9558	8516	4277	1170
din care, copii sub 1 an	56	75	74	48	10
Sporul natural	1099	-2043	717	-40	206
Numărul căsătoriilor	4847	4452	5531	2317	819
Numărul divorțurilor	1797	2018	2424	1013	307

¹ Inclusiv unele cazuri de înregistrare a actelor de stare civilă din partea stîngă a Nistrului și mun.Bender

	Mun. Chişinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
Rate la 1000 locuitori					
Născuţi-vii	9,1	10,1	11,6	10,5	11,4
Decedaţi	7,3	12,8	10,7	10,6	9,7
Sporul natural	1,8	-2,7	0,9	-0,1	1,7
Căsătorii	8,1	6,0	7,0	5,8	6,8
Divorţuri	3,0	2,7	3,1	2,5	2,5

Migraţiunea populaţiei. Potrivit informaţiei prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2013, permis de şedere (permanentă şi temporară) au primit 1992 cetăţeni străini şi 255 repatriaţi.

Cetăţeni străini, după ţara de emigrare şi scopul sosirii în ianuarie-septembrie 2013

	Numărul imigranților	inclusiv sosiți la:						Alte cauze	
		muncă		studii		imigrația de familie			
		persoane	%	persoane	%	persoane	%	persoane	%
România	448	232	51,8	4	0,9	112	25,0	100	22,3
Turcia	297	219	73,7	6	2,0	68	22,9	4	1,3
Ucraina	269	42	15,6	14	5,2	196	72,9	17	6,3
Federația Rusă	222	41	18,5	3	1,4	161	72,5	17	7,7
Statele Unite ale Americii	98	5	5,1	—	—	5	5,1	88	89,8
Italia	87	48	55,2	—	—	28	32,2	11	12,6
Siria	52	14	26,9	3	5,8	33	63,5	2	3,8
Germania	29	8	27,6	1	3,4	2	6,9	18	62,1
Irak	28	28	100,0	—	—	—	—	—	—
Belarus	27	18	66,7	—	—	8	29,6	1	3,7
Israel	27	10	37,0	11	40,7	5	18,5	1	3,7
Georgia	24	10	41,7	—	—	11	45,8	3	12,5
Azerbaidjan	22	5	22,7	7	31,8	10	45,5	—	—
China	20	9	45,0	—	—	3	15,0	8	40,0
Alte țări	342	122	35,7	23	6,7	100	29,2	97	28,4
Total	1992	811	40,7	72	3,6	742	37,2	367	18,4

6.3. Ocrotirea sănătății

Conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătății, morbiditatea populației prin unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2013 se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale – 139 cazuri față de 117 în ianuarie-septembrie 2012, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple – 193,8 mii cazuri față de 137,3 mii cazuri în ianuarie-septembrie 2012.

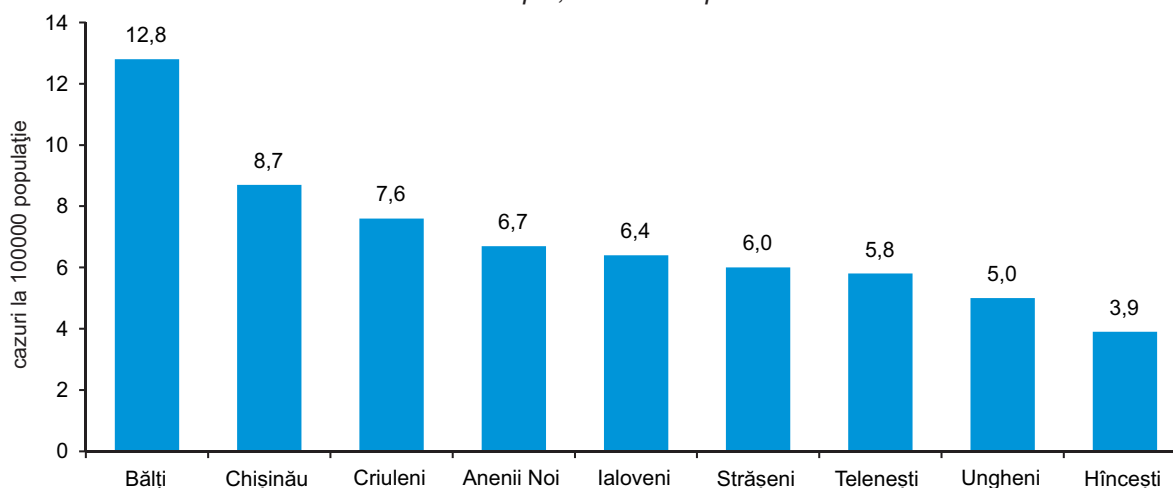
Totodată, în această perioadă au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri față de 0,2 mii cazuri în ianuarie-septembrie 2012, dar și mai puține cazuri de parotidită epidemică, infecții intestinale acute, varicelă etc.

Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

	Ianuarie-septembrie 2012, cazuri	Ianuarie-septembrie 2013		Cazuri la 100000 populație	
		total, cazuri	în % față de ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2013
Infecții intestinale					
Infecții intestinale acute	15369	12804	83,3	431,8	359,7
inclusiv dizenterie bacteriană	238	229	96,2	6,8	6,4
Hepatite virale					
Hepatite virale – total	117	139	118,8	3,3	3,9
din care:					
Hepatita A	3	36	de 12 ori	0,1	1,0
Hepatita C	50	41	82,0	1,4	1,1
Infecții imunodirijabile					
Varicela	6973	6188	88,7	199,9	173,8
Hepatită virală B	46	41	89,1	1,3	1,1
Parotidită epidemică	80	40	50,0	2,3	1,1
Infecții respiratorii acute					
Infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple	137336	193785	141,1	3937,3	5444,1
Gripă	209	2433	de 11,6 ori	5,9	68,4
Boli infecțioase „social determinate”					
Tuberculoza organelor respiratorii	2425	2293	94,6	69,5	64,4
Sifilis	1561	1577	101,0	44,7	44,3
Infecție gonococică	813	770	94,7	23,3	21,6
Pediculoză	2147	1996	92,9	61,5	56,1

Cele mai multe cazuri a morbidității prin infecții respiratorii acute au fost înregistrate în mun. Bălți (12,8 mii cazuri la 100 mii populație), mun. Chișinău (8,7 mii cazuri la 100 mii populație), în raioanele Criuleni 7,6 mii cazuri la 100 mii populație), Anenii-Noi (6,7 cazuri la 100 mii populație) etc.

Morbiditatea populației prin infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, ianuarie-septembrie 2013

Aproape fiecare al doilea caz de infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple se înregistrează în cazul copiilor. Cele mai multe cazuri de îmbolnăviri prin aceste infecții la copii au fost înregistrate în mun. Chișinău – 41,3 mii cazuri, mun. Bălți – 13,3 mii, raioanele Ialoveni – 4,2 mii, Ungheni și Strășeni, respectiv câte 3,8 mii cazuri, Criuleni și Sîngerei respectiv câte 3,6 mii cazuri, Anenii Noi – 3,5 mii cazuri etc.

În cazul morbidității prin boli „social determinate” se remarcă o diminuare a acestor maladii. În ianuarie-septembrie 2013 numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (HIV) a constituit 74 persoane, totodată fiind înregistrate 14 cazuri de boală SIDA.

6.4. Infracțiuni

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2013 s-au înregistrat 27,3 mii infracțiuni sau cu 5,0 la sută mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 76,7 infracțiuni înregistrate în această perioadă. Cel mai mare nivel de infracționalitate a fost înregistrat în mun. Chișinău – 125,6 și Bălți – 92,5 infracțiuni la 10 mii locuitori, iar cel mai redus în raionul Rîșcani – 33,8 infracțiuni la 10 mii locuitori.

Numărul infracțiunilor înregistrate

	ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2013	ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
Infracțiuni înregistrate – total	26012	27320	105,0
din care:			
Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei	1222	1175	96,2
inclusiv:			
omor	151	150	99,3
vătămări intenționate grave	228	220	96,5
Infracțiuni privind viața sexuală	450	455	101,1
inclusiv violuri	273	258	94,5
Infracțiuni contra patrimoniului	13239	14624	110,5
inclusiv:			
furturi	10128	11037	108,9
țilhării	127	121	95,3
jafuri	872	829	95,1
escrocherii	1136	1513	133,2
pungășii	339	494	145,7
șantaj	43	67	155,8
Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale	1336	951	71,2
inclusiv infracțiuni legate de droguri	1170	850	72,6
Infracțiuni contra familiei și minorilor	668	1067	159,7
inclusiv:			
trafic de copii	15	17	113,3
violență în familie	558	966	173,1
Infracțiuni economice	1416	724	51,1
inclusiv:			
contrabandă	127	103	81,1
fabricarea banilor falși	933	256	27,4
Infracțiuni contra securității și a ordinii publice	1054	1151	109,2
inclusiv huliganism	888	1025	115,4

În ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate cu 59,7% mai multe infracțiuni contra familiei și minorilor, în special a cazurilor de violență în familie (+73,1%). Totodată, au fost înregistrate mai multe infracțiuni contra patrimoniului (10,5%), securității și a ordinii publice (9,2%), privind viața sexuală (1,1%). Preponderente în structura infracțiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de circa 40 la sută din total infracțiuni. În această perioadă au fost înregistrate mai puține infracțiuni economice, contra vieții și sănătății persoanei precum și contra sănătății publice și conviețuirii sociale.

În ianuarie-septembrie 2013 fiecare a noua infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvârșite 51 de infracțiuni, din care 18 cazuri de vătămări intenționate, 10 cazuri de huliganism, 8 cazuri de tâlhării, 3 cazuri de omor.

În urma infracțiunilor săvârșite în ianuarie-septembrie 2013 au decedat 471 persoane sau cu 54 persoane mai mult comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, principalele cauze de deces fiind accidente rutiere (31,0%), omorurile (20,8%) și vătămrile intenționate (14,6%).

Din total infracțiuni înregistrate, fiecare a cincea este săvârșită de persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0%.

În ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate 1866 accidente rutiere sau circa 7 accidente zilnic. În rezultatul acestor accidente și-au pierdut viața 207 persoane (inclusiv 14 copii), iar 2318 persoane au fost traumatizate (inclusiv 400 copii). În medie la 100 mii populație revin 52 accidente rutiere.

Numărul accidentelor rutiere

	ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2013	ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
Numărul accidentelor rutiere	1998	1866	93,3
Persoane care au decedat în urma accidentelor rutiere	282	207	73,4
din care, copii	31	14	45,2
Persoane traumatizate în urma accidentelor rutiere	2587	2318	89,6
din care, copii	469	400	85,3

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate 1151 cazuri de incendii sau cu 26,9% mai puțin comparativ cu perioada similară a anului precedent. În rezultatul acestor incendii 71 persoane au decedat, inclusiv 5 copii, iar valoarea pierderilor a constituit 22,1 milioane lei.

Numărul incendiilor și cazurilor de deces

	ianuarie-septembrie 2012	ianuarie-septembrie 2013	ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012
Numărul incendiilor	1575	1151	73,1
Persoane care au decedat în urma incendiilor	95	71	74,7
din care, copii	5	5	100,0
Persoane traumatizate	45	32	71,1

Director general

Lucia SPOIALĂ

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Datele privind principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2013 sînt preliminare și în edițiile ulterioare pot fi precizate.

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat macroeconomic al sistemului conturilor naționale care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

La etapa de producție PIB constituie suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și exportul net de bunuri și servicii.

Producția include toate produsele fabricate și serviciile prestate în cursul unei perioade contabile.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca intrări în cursul producției, excluzînd consumul de capital fix, și care sînt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM) se măsoară indirect convențional prin soldul dintre dobînzile încasate și cele plătite de instituțiile financiare, fiind rezultatul activității de intermediere financiară a acestora. Deoarece serviciile de intermediere financiară indirect măsurate nu pot fi repartizate pe tipuri de activități, prin convenție, acestea sunt alocate consumului intermediar al unei unități speciale, numită unitate fictivă. Unitatea fictivă are o producție nulă, un consum intermediar egal cu valoarea SIFIM și o valoare adăugată brută egală, dar de semn contrar.

Valoarea adăugată brută corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Impozite pe produse – impozite prelevate proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate de rezidenți. Din ele fac parte taxa pe valoarea adăugată, accize, impozite pe bunurile și serviciile importate.

Subvenții pe produse – sumele vărsate pe unitatea de bun sau serviciu produsă sau importată.

Impozite nete pe produse – impozite pe produse minus subvenții pe produse.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Consumul final al gospodăriilor populației însumează toate bunurile și serviciile utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor individuale ale gospodăriilor rezidente.

Consumul final al administrației publice cuprinde cheltuielile administrației publice pentru procurarea bunurilor și serviciilor în folosul colectivității sau al unor grupuri de gospodării.

Consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației reprezintă cheltuielile acestor unități pentru procurarea bunurilor și serviciilor în vederea furnizării lor gratis gospodăriilor populației cu titlu de transferuri sociale în natură.

Formarea brută de capital arată procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile–rezidente, produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix, variația stocurilor.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile dobîndite de unitățile rezidente în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfîrșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decît cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de producție.

Exportul net de bunuri și servicii se determină ca diferența între exportul de bunuri și servicii și importul de bunuri și servicii.

Produsul intern brut se calculează în prețuri de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzînd impozitele pe produse și incluzînd subvențiile pe produse.

Prețul de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse. Pentru excluderea influenței diferitor taxe pe impozite și subvenții în diferite activități economice asupra structurii producției și a exploatării veniturilor, indicatorii de ramură se calculează în prețuri de bază.

Recalcularea în prețuri comparabile (prețurile anului precedent) se efectuează atît pentru produsul intern brut pe resurse, cît și pe componentele de utilizări.

La recalcularea producției și consumului intermediar în prețuri comparabile se utilizează două metode:

- deflatarea datelor în prețuri curente în perioada de raport cu utilizarea indicilor de preț respectivi;
- extrapolarea datelor în prețuri curente în anul de bază utilizînd indicii volumului fizic sau indicatori naturali.

La recalcularea componentelor produsului intern brut pe utilizări se utilizează, atât indici de preț respectivi (indicii prețurilor de consum, indicele de preț pentru investiții ș.a.), cât și indicatori naturali.

Indicele-deflator al produsului intern brut – raportul produsului intern brut, calculat în prețuri curente de piață la volumul produsului intern brut calculat în prețurile anului precedent sau în prețurile perioadei respective a anului precedent. Spre deosebire de indicii de prețuri la bunuri și servicii, deflatorul produsului intern brut caracterizează schimbarea remunerării muncii, excedentului brut de exploatare / venitului mixt brut, consumului de capital fix în rezultatul modificării prețurilor, precum și a masei nominale a impozitelor nete.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletarea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înseși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege sau care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală cînd se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Cercetările statistice ale producției industriale cuprind activitățile încadrate în secțiunile C „Industria extractivă”, D „Industria prelucrătoare” și E „Energetica” ale CAEM.

Cercetările statistice cuprind:

– **lunar** – întreprinderile, în special, cu activitate principală de industrie, cu numărul personalului de la 20 persoane în sus – exhaustiv și cele cu numărul personalului de la 4 la 19 persoane – prin eșantion aleatoriu. Cu titlu de excepție în cercetare lunară mai sunt incluse unele unități industriale secundare ale întreprinderilor neindustriale, care ocupă o pondere importantă în activitatea industrială corespunzătoare, cum ar fi sectoarele de producere a cărnii de pasăre a unor fabrici avicole, sau unități de producere a vinului (fabrici de vin) din cadrul întreprinderii agricole, care cultivă struguri, etc.

– **anual** – întreprinderile cu activitate principală de industrie și unitățile industriale secundare ale întreprinderilor neindustriale – exhaustiv.

Indicatorul **Valoarea producției fabricate** în prețuri curente este calculat pentru producția destinată vânzării (include și valoarea stocurilor evaluate la prețuri de vânzare). Pentru producția fabricată din materia primă a clientului se include doar costul serviciului de prelucrare. Lunar pentru cercul de întreprinderi cuprinse în cercetare anuală, valoarea este calculată estimativ.

Indicele producției industriale (exprimat în procente) este calculat prin metoda raportării valorii producției în luna de raport la media lunară a anului de bază 2008 (bază fixă). Este un indice valoric de tip Laspeyres. La calcularea indicelui valoarea producției include costul materiei prime a clientului. Pentru a obține un indice de volum al producției industriale, începînd cu nivelul claselor CAEM (4 semne a codului CAEM) indicele valoric în prețuri curente este deflatat cu indicele de preț al producției industriale. Pentru agregarea indicilor de la nivelele inferioare la cele superioare ale clasificării sunt utilizate doua tipuri de ponderi: la nivelele inferioare ale clasificării (produs, grup de produse, clase și diviziuni CAEM) se folosește valoarea producției fabricate în anul de bază; la nivel de secțiuni CAEM și Totalul general – Valoarea adăugată brută pentru anul de bază, calculată în sistemul Conturilor Naționale.

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente și include producția vegetală și animală, precum și valoarea serviciilor destinate pieței prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de către instituțiile și organizațiile bugetare. Pentru calcularea indicelui volumului fizic al producției agricole se utilizează prețurile comparabile, în care se estimează producția vegetală și animală. Pînă în anul 2012 în calitate de prețuri comparabile au fost utilizate prețurile anului 2005, iar începînd cu anul 2013 la calcularea producției agricole în calitate de prețuri comparabile se utilizează prețurile medii ale anului precedent.

Volumul producției vegetale se determină prin mărimea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale până la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vii a prăsilii obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lână, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în active materiale pe termen lung reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social culturală.

Investitiile reprezintă cheltuielile efectuate pentru lucrări de construcții, de instalații și de montaj, pentru achiziționarea de utilaje, mijloace de transport, alte cheltuieli destinate **creării de noi active materiale pe termen lung**, cheltuieli pentru dezvoltarea, modernizarea, reconstrucția, reparația capitală celor existente, precum și valoarea serviciilor legate de transferul de proprietate al activelor pe termen lung.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate pe transportul feroviar și aerian și prezentate, respectiv de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de primire turistică** cu funcțiuni de cazare turistică se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela

în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decât acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a locurilor de cazare turistică se calculează prin raportarea umărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vândute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ ȘI SERVICII

Cifra de afaceri (venitul din vânzări) reprezintă suma veniturilor obținute din vânzarea produselor, mărfurilor, prestarea serviciilor și executarea lucrărilor, provenite atât din activitatea principală, cât și din activitățile secundare, exercitate de întreprindere în perioada de referință. Acest indicator constituie suma rulajului creditor al contului 611 „*Venituri din vânzări*” și subcontul 6122 „*Venituri din arenda curentă*”.

În cifra de afaceri (venitul din vânzări) **nu se includ**:

- TVA și alte impozite deductibile similare legate de cifra de afaceri (venitul din vânzări);
- venitul din vânzarea altor active curente (rulajul creditor al contului 612 „*Alte venituri operaționale*” cu excepția subcontului 6122 „*Venituri din arenda curentă*” care se include în cifra de afaceri);
- venitul din vânzarea activelor pe termen lung și activități investiționale (rulajul creditor al contului 621 „*Venituri din activitatea de investiții*”);
- alte venituri din activitatea financiară, venituri excepționale (622 „*Venituri din activitatea financiară*”, 623 „*Venituri excepționale*”);
- valoarea ambalajelor restituite după livrare.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul “Comerțul exterior” sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Calculul indicelui se efectuează în baza datelor privind structura (ponderea) cheltuielilor de consum conform cercetării gospodăriilor casnice în anul 2012 și prețurile înregistrate la 1200 de mărfuri și servicii reprezentative în 850 unități de comerț și prestări servicii amplasate în 8 orașe ale țării.

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.

Indicele prețurilor producătorului în industrie determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la circa 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor la producția agricolă vîndută de gospodăriile agricole se calculează în baza prețurilor medii reale stabilite la producția vîndută în perioada de raport, în procente față de anul de bază.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcțimontaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților socialculturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Cîștigul salarial nominal brut – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În cîștigul salarial se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, premiile anuale, sezoniere sau alte premii acordate neregulat etc. Datele privind salariile caracterizează remunerațiile brute, adică sumele totale calculate pînă la careva rețineri, efectuate de angajator în numele salariatului.

Cîștigul salarial nominal mediu brut lunar al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul dintre sumele brute calculate salariaților (fondul de remunerare) și numărul mediu de salariați.

Cîștigul salarial real – puterea de cumpărare a cîștigului salarial nominal.

Indicele cîștigului salarial real – raportul dintre indicele cîștigului salarial mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

În numărul pensionarilor sînt incluse persoanele, cărora le-au fost stabilite pensiile conform Legii Republicii Moldova cu privire la asigurarea cu pensii.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane de 15 ani și peste, care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritorial-administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați din perioada de referință, adus la expresia anuală cu ajutorul coeficientului de timp și numărul mediu anual al populației stabile din aceeași perioadă. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen social-juridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.